

VII. ÉVFOLYAM.

MEGJELENIK MINDEN VASARNAP.

1913. 5. szám.

Budapest, február 2.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkesztő és kiadja
a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv
szerkesztő bizottsága.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre — — 12 korona

Félévre — — — 6 korona

Negyedévre — — 3 korona

Szerkesztőség és kladóhivatal:

Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti és kiadja a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv szerkesztő-bizottsága.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Félévre — 6 korona.
Egész évre 12 korona. Negyedévre 3 korona.

Megjelenik
minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, IV. Egyetem-utca 4. sz.

ÉRTESÍTÉS.

Az 1912. évi 19. számú Csendőrségi Lapokban közzétett «Oktatás az örsön» című irodalmi pályázat eredményéről.

Beérkezett összesen hét pályamunka. A bírálóbizottság csupán a «Minden út Rómába vezet» jelű, Argay Ferencz főhadnagy által írt munkát tartja közlésre alkalmasnak. Ezen tanulmány megközelítőleg felöleli azokat a feltevételeket és módosításokat, amelyek a bizottság nézete szerint az oktatási módszer esetleges változtatásánál figyelembevehetőek lehetnek.

A bizottság ezen pályamunkának az első (50) koronás) díjat ítélte oda, míg a többi hat munkát nem fogadta el.

A többi munka, ha szerzőik azokat — a portóköltség megtérítése ellenében — a Csendőrségi Lapok szerkesztőségétől 1913 május hó végéig vissza nem kérik, a jelű levelek felbontása nélkül el fog égettetni.

Oktatás az örsön.

Írta: Argay Ferencz m. kir. csendőrfőhadnagy.

I. Szükséges-e az örsön való oktatást rendezni?

Testületünk fejlesztése oly arányokban folyik, mi méltán megnyugvást keltet és hálával tölthet el mindnyájunkat az intéző körök szerető gondoskodása iránt. De a térfoglalás, a szaporítás, a működési terület és hatáskör tágítása csak külső, formai fejlődést jelentenek, a keretek távolabbra tolódnak, tartalmat, súlyt, belső értéket csak az egyes csendőröknek magasabb szellemi, kiképzési nivóra emelésével lehet elérni. Tagadhatatlan, hogy az erre való törekvés folyamata szintén megindult: a próbacsendőrök és az altisztek kiképzése fokozottabb és kiterjedtebb mérvben történik, a nagyváradi csendőriskola felállítása pedig a kiképzés egyöntetűsége érdekében alapvető és nagy horderejű lépés.

Ezekkel persze a kiképzés egész területe kimerítve nincsen, mert még nyílt és megoldásra váró feladat az összes — valamilyen tanfolyamon kiképzés alatt nem álló — csendőregyének oktatása.

Kísérletek itt is találhatók: az altiszti iskolát elvégzett egyének továbbképzését akként igyekeztek illetékes helyről biztosítani, hogy a járőrmesterei rendfokozat

elnyerését vizsga sikeres kiállásához kötvén, az önképzésre ösztökélést nyújtottak, továbbképzésre alkalmas, de az altiszti vizsgát ki nem állott egyének pedig továbbképző tanfolyamra rendeltettek bc. Utóbbi kiképzési módszer azonban már is megszűnt. Most ezek kiképzése ismét csak az örsön történik. Csakhogy az örsök oktatási rendszere már évek óta megbolygatva nem lett és állapotában nem az, aminek lennie kellene, amire nézve bizonyítékkal csak arra kell hivatkoznom, hogy a központi továbbképzés éppen azért kíséreltetett meg, mert az örsökön való oktatás elegendő eredményt fel nem mutathatott.

Már pedig az örsön való oktatás helyes mederbe terelése egyszerre megoldhatná az összes rendelkezésre váró oktatási ügyeket. Aki intézményünk belső fejlődését és igaz érdekeit szíven viseli, örömmel fogja üdvözölni a «Csendőrségi Lapok» helyes felismerésről tanuskodó törekvését, amelylyel e fontos cél elérésére módokat keres s azt hiszem, mindegyikünknek kötelessége: ötleteivel, eszméivel, tapasztalásból fakadó ismereteivel hozzájárulni ahhoz, hogy az sikeres megoldást nyerjen, habár amivel szolgálhat, csupán morzsák volnának a tökéleteshez képest.

II. Az örsön való oktatás általános célja.

Amidőn arról van szó, hogy az örsön való oktatás rendszerét megállapítsuk, úgy gondolom, előbb szükséges azt a célzott kiválasztani és meghatározni, amelyet általa elérni akarunk, hiszen a követendő rendszer ezt kell, hogy szolgálja.

Ha ezt akként határozom meg, hogy az örsön való oktatás célja: az örsön szolgálatot teljesítő valamennyi csendőregyén erkölcs- és jellemképzését, általános- és szaktudását abban a mértékben megtartani, melylyel a hatáskörükhöz reájuk háruló gyakorlati szolgálatot sikeresen elláthatják, azokat pedig, kik továbbképzésre alkalmasak, erre előkészítsék — nem vagyok túlságosan messze az igazságtól.

Természetesen ez csak általánosságban való megjelölése a célznak, a rendszer megállapításánál pedig ebből kiindulni nem lenne elegendő, ezért a részletekre is ki fogok terjeszkedni, előbb azonban az oktatandókkal kell megismerkedni.

III. Az oktatandók és azok csoportosítása az oktatás célja szerint.

Első magyar vill. orrő berend. hangszer-gyár honvédség, valamint a m. kir. csendőrség szerződött szállítója és a Ludovika Akadémia házi hangszerkészítője, az Ocskai és a szabadalmozott Rákóczi tárogató felállítója Budapest, Lánchíd-utca 5. Gyár: Öntőház-utca 2. Ajánlja saját gyárában készült összes vonós és fúvó hangszereit és alkatrészeket. Harmonikák erős elpusztíthatatlan hangokkal. Az összes hangszerek javítása olcsón eszközöltetnek. Árjegyzék minden hangszertípusra külön-külön. Magyarországon legnagyobb vonós és fúvó hangszerek gyára.

STOWASSER JÁNOS

osztályi és királyi udvari szállító, a cs. és kir. közös hadsereg, a m. kir. honvédség és a Magyarországi Honvédség házi hangszerkészítője, az Ocskai és a szabadalmozott Rákóczi tárogató felállítója Budapest, Lánchíd-utca 5. Gyár: Öntőház-utca 2.

A őrsökön szolgálatot teljesítő legénység műveltsége, értelmi képessége, elő- és szakképzettsége, továbbképzésre való alkalmassága, nemkülönben szolgálati idejükön alapuló gyakorlati tapasztalatuk számottevően különböző. A pedagógiának sarkalatos elve, de katonai elv is, hogy minden oktatóval, illetve alárendelttel egyéni sajátosságai, képességei, stb.-hez alkalmazkodva, vagyis egyénileg kell foglalkozni.

Látzólág tehát a legjobb eredményt azzal lehetne biztosítani, ha a kiképzés célját általánosságban megjelölve, egyébként teljesen szabad kezét engednénk az őrsparancsnoknak. Csakhogy ez nem lehetséges. Szétosztott elhelyezési viszonyaink mellett s arra is figyelemmel, hogy oktatóink nem képzett pedagógusok, sokszor szoros utmutatást, máskor ellenőrzést nem nélkülözhetnek, azért a komoly munkát, az egyöntetűséget, előrehaladást, szóval az eredményt csakis valamely rendszer életbeléptetése fogja biztosítani.

Az alkotandó oktatási rendszer az oktató egyének különböző tulajdonságait mind természetesen nem veheti figyelembe, minden egyén számára a nevelés és oktatás mikéntjét külön nem precizizirozhatja,* de erre szükség sincsen, elegendő, ha korlátolt számban általános kiképzési csoportokat alkothatunk, amelyekbe minden kiképzendő egyén alkalmasan beosztható s amelyeken belül azután az egyéni nevelés is előnyösen helyet találhatna.

A csoportok alakításánál irányadó szempont csak az lehet, hogy az oktatás alá kerülő egyénnel való foglalkozásnak mi a célja: tehát mivé kell képeznünk, illetve kit milyen szolgálati alkalmazásban való felhasználásra kell elegendő tudásban megtartani.

Az első elméleti kiképzés után az őrsre kerülő próbacsendőr hivatása: másodcsendőrként szolgálatot teljesíteni, kivételesen azonban kisebb jelentőségű szolgálatokat önállóan is ellátni, fontos s bonyolult ügyekben pedig az előintézkedéseket megtenni. Az elméleti ismeretek, melyeket a tanostálynál nyert, erre képesítik, az őrsön tehát ily egyén — első pillanatra úgy tetszik, hogy — csak a gyakorlati szolgálatban való felhasználás útján — tapasztalatok gyűjtésével — lenne továbbképzendő. Ám, ha meggondoljuk, hogy

1. az elméletileg tanult anyagot a próbacsendőr még meg nem emésztette, az emlékezőtehetség is véges s ezért mindaz, ami akár elméleti, akár gyakorlati ismétlésnek nem tárgya, feledésbe megy, már pedig a gyakorlati szolgálat sohasem érinti az összes elméleti anyagot,

2. nemcsak másodcsendőrökre, hanem önálló szolgálatteljesítésre képes járőrvezető csendőrökre is szükség van s ezeket másodcsendőrökből az őrsön kell kiképeznünk, mert e célra külön tanfolyam rendelkezésre nem áll:

akkor be kell látnunk, hogy már a próbacsendőr is s folytatólag a már kiképzett másodcsendőr is a rendszeres iskolázást nem nélkülözheti.

Az őrsön való oktatás különös céljai még ezzel ki nem merültek s nem lehet megelégedni azzal, hogy másodcsendőrök s járőrvezetők kiképzése iránt gondoskodtunk, mert hiszen az őrsön való oktatásnak mindazokra ki kell terjedni, akiknek kiképzésére valamely külön tanfolyam módot nem nyújt.

Eszerint a már kiképzett járőrvezetőknél is gondoskodni kell arról, hogy azok a szolgálat követelményeinek mindegyikében megfeleljenek, elméleti ismereteiket is felújítsák, fejlesszék, ezenkívül alkalmas egyéneket kiválogatva oly járőrvezetőket kell nevelni, akik az őrsön az őrsparancsnok helyettesítésére, egyébként altisztévaló kiképzésre alkalmasak. Felesleges kiemelni, hogy gondoskodni kell a már e nivóra emelt egyén kiképzési fokának megtartása iránt is mindaddig, amíg altiszti iskolába nem kerül.

Összegelve a levezetést, megállapítható, hogy az őrsön való oktatás közelebbi célja:

- a) a próbacsendőrökből másodcsendőrt képezni,
- b) a másodcsendőrt kiképzési fokában megerősíteni, megtartani,
- c) alkalmas másodcsendőrből járőrvezetőt képezni,
- d) a járőrvezetőt kiképzési fokában megerősíteni, megtartani,
- e) alkalmas járőrvezetőből őrsparancsnokhelyettest képezni, illetve az altiszti iskolára előkészíteni s végül
- f) az e) alatt részletezett kiképzési fokot megtartani.

Megoldásra várna még az altisztek továbbképzése, ezeket azonban ide csoportosítani nem szükséges, mert az őrsön való oktatás főként rájuk hárulván, ez továbbképzésüket megfelelően biztosítani fogja.

Első pillantásra ez a részletezés talán komplikáltnak látszik, mert az oktatók hatféle csoportosítása azt kívánná, hogy a tananyagot s általában az oktatási rendszert is hatféleképp állapítsuk meg és ez azután az oktatást tényleg megnehezítené, az áttekintést, vezetést, ellenőrzést akadályozná. De hat csoportra nincs is szükség.

Ugyanis az a) s b) csoport közös célja a másodcsendőr-képzés, a c) s d) csoport célja a járőrvezető-képzés s így van ez az e) s f) csoporttal is, melyeknek szintén azonos céljuk van. Tehát a kiképzési csoportok, amelyek valamelyikébe minden altiszti iskolát nem végzett csendőrt beosztani kellene, csak a következők lesznek:

I. csoport, másodcsendőrré képzendők s továbbképzésre egyelőre nem alkalmas másodcsendőrök,

II. csoport, járőrvezetővé képzendők s továbbképzésre nem alkalmas járőrvezetők,

III. csoport, őrsparancsnokhelyettessé (altisztisarjja) képzendő egyének s a már kiképzettek.

* Pedig ez lenne az ideális.

(Szerk.)

Ha fáj a feje ne tétovázzék, hanem használjon azonnal

Beretvás-pastillát

mely 10 perc alatt a legmakacsabb migraint és fejfájást elmulasztja. — Ára K 1.20. — Kapható minden gyógyszertárban. Készíti Beretvás Tamás gyógyszerész Kispesten. Orvosok által ajánlva. Három doboznál ingy. postai szállítás.

A kiképzési csoportokba való beosztást a szakaszparancsnok eszközölné.

Mindenki addig tartoznék valamely kiképzési csoportba s részesül abban oktatásban, amíg kiképzési fokának megfelelően magasabb kiképzési csoportba a III. csoportból pedig az altiszti iskolába nem jut.

Alacsonyabb kiképzési csoportba, mint amelyikbe már valaki tartozott, senki sem osztható be (pl. járőrvezetői jelvény elvesztése esetén sem).

IV. A tananyag.

Az oktatás egyöntetűségét a tananyag pontos kijelölése fogja biztosítani.

Minden kiképzési csoport tananyaga külön-külön állapítandó meg. A kijelöltnél kevesebbnek elvégzése semmi szín alatt sem tűrhető meg, de ép ezért tényleg csak a legszükségesebb anyag ölelendő fel.

A tananyag egyes tantárgyakból áll. Csak olyan ismeret vagy ügyesség tekinthető tantárgynak, amelyre a csendőrnek általában, vagy szolgálati állásánál fogva különösen szüksége van. Általános műveltséget nyújtó anyag, ha annak a közbiztonsági szolgálatra közvetlenül befolyása nincsen (földrajz, természetrajz, történelem stb.), a tananyagba egyáltalában nem osztható be. A közbiztonsági szolgálatban közvetlenül nélkülözhetlen ily anyag azonban a szükséges mértékben, felveendő (írás, olvasás, rajz stb.).

A tantárgyak a következők lennének:

1. Szervezeti és Szolgálati Utasítás (általános és különlegesen szolgálati határozványok, Laktanyaszabályok, Függetlék).

2. Szolgálati utasításra vonatkozó gyakorlatok (bűnügyi nyomozásra vonatkozó ismeretek is).

3. A szolgálati utasításokkal kapcsolatosan a bűnperrendtartás, közigazgatási és bírói hatóságok szervezetének ismertetése.

4. Szolg. Szab. I. és III. rész.

5. Büntető Törvénykönyv a büntettek és vétségekről.

6. Büntető Törvénykönyv a kihágásokról, tekintettel a hatósági szabályrendeletekre is.

7. Egyéb büntető határozatot tartalmazó törvényes rendelkezések.

8. Fegyver és Lőutasítás.

9. Erkölcspótlás.

10. Egészségápolás.

11. Gyakorlati Szabályzat, Tornautasítás és az «Utasítás a kardvívás oktatására».

12. Írás, olvasás.

13. Számolás.

14. Tereptan (rajz, térképolvasás).

15. Első segélynyújtás.

16. Előljárok stb. ismertetése.

E tantárgyak nagyrészt ma is oktatás tárgyát képezik az őrsőkön. Kivételt ez alól csak két tantárgy képez: a szolgálati utasításra vonatkozó gyakorlatok (bűnügyi nyomozás) és az erkölcspótlás. Ezek külön tantárgyként

nem szerepeltek. Előbbi felvételét nem kell bővebben indokolnom, összefoglaló iskolázása e tárgynak, azt hiszem hízagot pótló lesz s módot nyújt arra, hogy a gyakorlati kiképzést megközelítsük.

Az erkölcspótlást is hasonló okból külön vettem fel.

Szakiskolák — ezekkel lehetne megközelítőleg az őrsön való oktatást összehasonlítani — ilyen tantárgyat rendszerint nem ismernek. Ez onnan van, hogy vagy már a tanuló előképzettségénél fogva ebben az irányban megfelelő nevelésben részesült, vagy pedig ily irányu nevelésre az illető szakiskola súlyt nem helyez. A csendőr azonban hízagos előképzettségénél fogva ily irányu nevelést ritkán nyerhetett, viszont, mint egy erkölcsi intézmény tagja, az erkölcs és jellemzilárdság egyik alkotó eleme, ezért az erkölcsi érzék fejlesztésére a csendőr nevelésénél elsőrendű gondot kell fordítani.

Sajnos nélkülözünk egy segédletet, amelyből rendszeres utmutatást merithetünk ebben az irányban, de egyelőre az előjárók s bajtársak jó példáján s befolyásán kívül igen alkalmasan lesznek használhatók a Szolg. Szab. I. s III. rész, a Szolgálati Utasítás II. ált. rész, az Által. Szolg. Határozványok egyes részei, továbbá a «Híven, Becsülettel, Vitézül» cz. könyv s a Csendőrségi Lapok egyes közleményei, nemkülönben az erkölcsi nevelés előmozdítása végett kiadott oktatólagos parancsok.

V. A tananyag beosztása s a kiképzési idő.

Az őrsön való oktatásnak tisztán gyakorlati irányúnak kell lennie, csak a szolgálatot szabad szolgálnia s ép ezért a felsorolt tantárgyak közül csupán azok oszthatók ki valamely kiképzési csoport számára és csupán azok a részek, amelyekre az illető csoportba tartozó egyénnek tényleg szüksége van.

Helytelen volna a tananyagot kijelölve azt egyfolytában a három kiképzési csoportnak megfelelően három részben, az első részt, pl. a szolgálati utasítások anyagának első harmadát az I. s így tovább a II. stb. csoport számára kiosztani, hiszen már az I. csoportbelieknek is, az összes anyagból oly ismeretre van szükségük, melylyel szolgálatukat elláthatják, ezt pedig az anyag első harmada nem tartalmazza.

Az anyagból mindig az egész veendő fel, de csoportonként, közben kibővülően. Pl. az I. csoportbeliek tananyaga is az egész s összes szolgálati utasításokból kell, hogy vételessék, de csak ezek legfontosabb része, amire a másodcsendőrnek van szüksége; a II. csoportbeliek már bővebben foglalkoznak vele, abban a terjedelemben, amennyire a járőrvezetőnek van azokra szüksége és így tovább. A tananyag így mindinkább bővülő, részletekbe batabb, kimerítőbb lesz.

A kijelölt anyagot meghatározott idő alatt el kell végezni. Legbelyesebbnek tartom, ha e határidő egy évben állapittatnék meg. Ez időt azért ajánlom, mert elegendő hozzá, hogy ezalatt az anyagot befejezni is lehessen s egyébként is megfelel viszonyainknak.

HA KÖHÖG, HASZNÁLJON AZONNAL
HURUTPASZTILLÁT!!

mely a legmekesebb köhögést is azonnal elműnteti. 11 doboz 50 fill.
8 doboz 1 K 20 f. Kapható mindenütt. Készíti Gerd Bänder gyógyszerész, Nagykovács.

Reuma, csúsz, köcsvény, mindennemű mozgékatlanság eredő
fajdalmat párszori használat után megsűntet a Geri-féle
MENTHOL REUMASZESZ

Ára 1 kor, 3 üveg 2 K 20 fill. Készíti Gerd Bänder gyógyszerész, Nagykovács.

Az I. csoportbeli anyaggal való foglalkozás akkor venné kezdetét, amidőn a próbacsendőr első elméleti kiképzés után az örsre kerül. Ha az anyagot már egyszer átvette és járőrvezető-képzésre alkalmas, a II. kiképzési csoportba jut. Ennek sikeres elvégzése után, ha járőrvezetőnek kineveztetett és továbbképzésre kíváncsi, a III. csoportba lép át. Olyan egyének, akik járőrvezetők csak azért nem lehettek, mert ilyenre szükség nincsen, de továbbképzésre kiválóan alkalmasak, szintén a III. csoportba kerülnek.

Eszerint 2½ évesnél fiatalabb csendőr rendszerint járőrvezetővé kinevezhető nem lesz és 3½ évesnél fiatalabb csendőr csak kivételesen juthatna altiszti iskolába.

Azok, akik bármely kiképzési csoport anyagát már végigtanulták, de az általuk elért eredményhez képest magasabb kiképzési csoportba, illetve az ép fennforgó viszonyoknál fogva altiszti iskolába nem juthatnak, csoportjuk anyagát folytatólag ismétlik.

VI. Tanrend.

A tananyag nagy tömege, a reáfordítható idő aránylag rövid volta, melyet azonban különböző okoknál fogva meghosszabbítani nem ajánlatos és nem is célra-vezető, azt kívánja, hogy a tananyagot a szoros kiválogatáson kívül oly módon csoportosítsuk, hogy ezáltal az elsajátítást könnyítsük és az ellenőrzést, a vezetést lehetővé tegyük.

A tananyag csoportosításánál az általános pedagógiai elveket és különleges viszonyainkat egyformán mérlegelve, a következőkre kell figyelemmel lenni:

1. Megállapítandó a sorrend, amelyben a felvett tananyag elvégzendő s meghatározandó az is, hogy tanulásra szánt egy éven belül időközönként az anyag megkora része kerüljön oktatás alá. Legcélszerűbb volna, ha óráról-órára lehetne megállapítani az elvégzendő anyagot. Viszonyaink mellett azonban erre gondolni sem lehet, mert hiszen még az is kérdéses, hány órán át s mikor lehet foglalkozni. Ezért csak hosszabb időre lehet az elvégzendő anyagot kijelölni, amelyen belül a külszolgálat-mentesség átlaga és a tényleges külszolgálat-mentesség körülbelül egyformák és mégis annyira rövid, hogy a vezetés és ellenőrzés lehető maradjon. Ezt az időt legjobban akkor fogjuk megközelíteni, ha a tananyagot heti anyagokra osztjuk.

2. Különbséget kell tenni az anyag elsajátítási fokában is. Világos, hogy a tananyagnak nem minden részét szükséges egyforma alaposággal megismerni. Vannak az ismereteknek oly területei, melyeket teljes és tökéletes egészükben ismerni kell, ismét mások, amelyeket csak lényeges tartalmuk szerint kell megismerni, vagy még az is elegendő, ha abban csak alapos tájékozottsággal bír a csendőr.

A most említett mindkét csoportba oly ismeretek tartoznak, amelyekkel az örsön is több-kevesebb ala-

possággal, de feltétlenül elméletileg kell foglalkozni. Vannak azonban oly ismeretek, illetve az ismereteken alapuló teendők és a csendőr számára szükséges ügyességek, amelyeket a tanosztályokban elméletileg tanítanak, de az örsökön nap-nap mellett felmerülnek, akár a bel-, akár a külszolgálatban s feltéve, hogy ez nem is történik meg, mégis a legegyszerűbben s teljesen kielégítően gyakorlatilag is oktathatók. Úgy hiszem, ilyen dolgoknak folytonos elméleti oktatása s az oktatás ismétlése teljesen felesleges.

Ezek alapján a tananyagot: elméleti és gyakorlati, előbbit ismét: megtanulandó és felolvasandó anyagra kell beosztani.

3. Valamely tantárgyból minden alkalommal mindig valamely befejezett egész teendő oktatás tárgyává. Ezenkívül a lehetőséghez képest figyelembe véendő még a mennyiség, az anyag fontossága, nehéz vagy könnyű volta is.

4. Valamely tárgyból kijelölt egy-egy lecke ne foglalja el az egész hetet, hanem engedje meg, hogy a többi tárggyal is foglalkozni lehessen.

5. Az elméleti oktatás ne legyen fárasztó, hanem gyakorlatok által tarkíttassék. Hiba volna pl., ha egyik hétre csupán elmélet, a másik hétre csupán gyakorlat jelöltetnék ki.

6. A tantárgyak homogén, összefüggő vagy egymást kiegészítő részei a lehetőséghez képest egyidőben véteszenek elő. Pl. a «Szolgálati utasítás» és az «Általános szolgálati határozványok» összefüggésükben, ép így a Bvbt. és a Kbt. egymást kiegészítő rendelkezései egyidőben teendők oktatás tárgyává.

Ez irányelvek szemeltartása mellett minden kiképzési csoport számára *tanrendet* kell készíteni, amelynek betartását szigorúan megkövetelni kell.

VII. A napirend.

A tanrendnek ily módon való összeállítása tájékozni fogja az oktatót és oktatandót, minő beosztással végezze el az anyagot. Ez azonban nem elegendő; még a lehetőséghez képest arról is gondoskodni kell, hogy az oktatás tényleg meg is történjen s ez ellenőrizhető is legyen. Az oktatás által elért eredmény kisebb-nagyobb foka, vagy az eredmény elmaradása egyedül nem alkalmas arra, hogy azok alapján az oktató és oktatott tevékenységét elbírálhassuk, másrészt már ekkor késő is volna a hátrányos észlelet. Valamely preventív eszközről kell gondoskodni, mivel az oktatás folyamatosságát biztosíthatjuk.

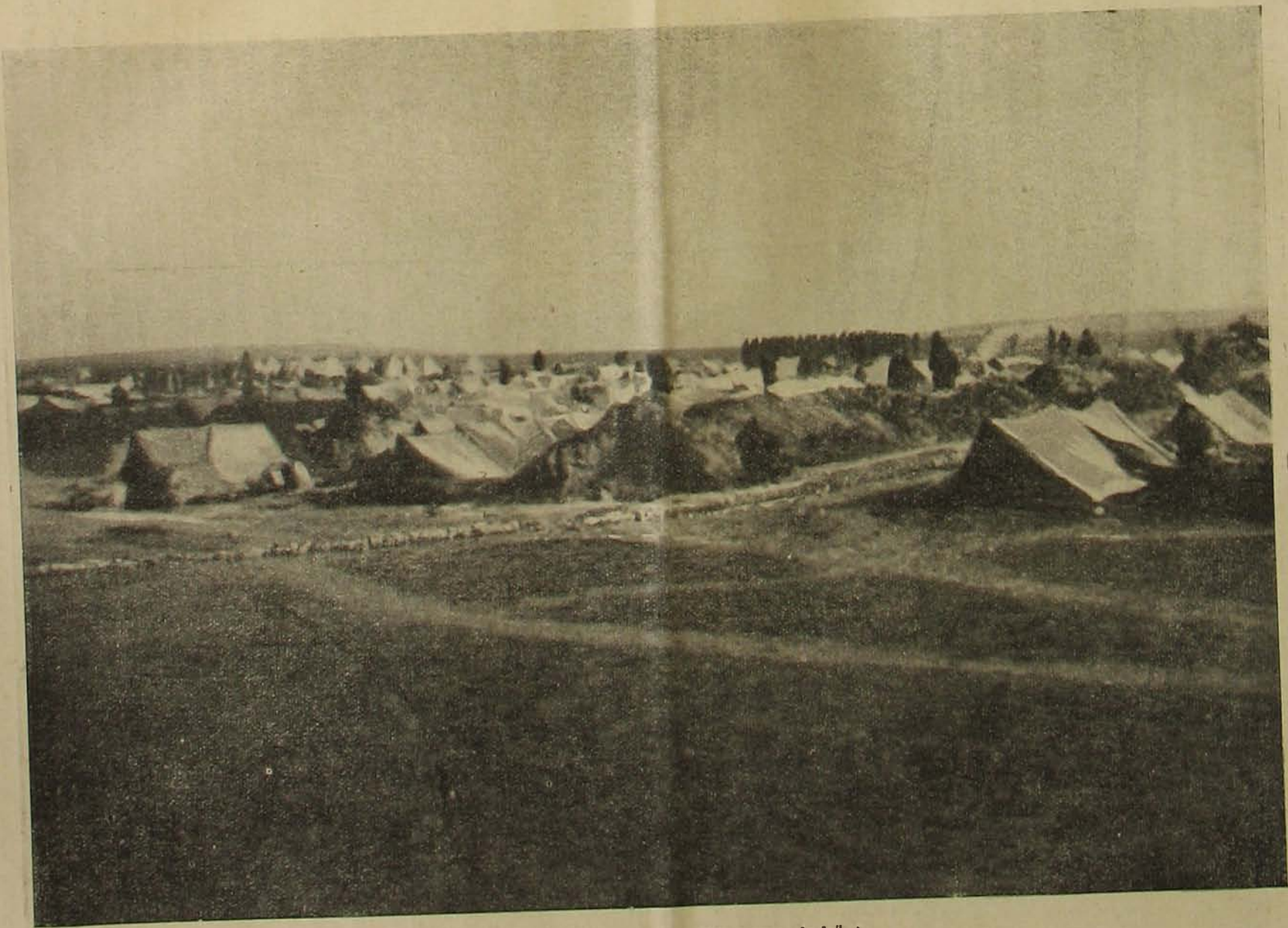
Elszört elhelyezési viszonyaink mellett e célra más eszköz nem áll rendelkezésre, mint valamely kötelező napirend szerinti foglalkozás elrendelése: egy *napirend* alkotása.

Engedjessék meg, hogy a régi s a mostani foglalkozási rendszerekből induljak ki és kimutatva azok előnyeit s hátrányait, megállapítani igyekszem, minő legyen

BUTOR

készpénzért v. részletfizetésre legjutányosabb áron
EHRENTREU ÉS FUCHS TESTVÉREKNÉL
 BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRÚT 8. SZ.
 Képes árjegyzék ingyen. : : Telefon 88-59.

BUTOR

Török tábor a csataldzsai földsánczok közt.

a napirend, mely céljainknak legjobban megfelelné. Az „Általános szolgálati határozványok”-on alapuló napirend nem vette figyelembe, hogy különböző kvalitású egyének kerülnek oktatás alá s a tananyag-összeállítását sem méltatva elegendően, egyes tárgyakkal való naponkénti s óránkénti foglalkozást rendelte el.

Mindenkivel egyformán kellett foglalkozni. A tantárgyak a napirendbe elég változatosan voltak ugyan besorolva, de a tananyag kijelölve s elosztva nem volt. Az oktatás az ébresztőtől a parancskiadásig terjedő időt ugyancsak kimerítette, sem arra nem volt idő engedve, hogy az oktató készüljön az oktatásra s tulajdonképpen irodai teendőinek végzésére sem lett volna elegendő ideje, ha a napirendet betartja; az oktatott pedig annyira le volt kötve, hogy az anyag megtanulására ideje nem maradt, de erre elfoglaltsága mellett szellemi ereje sem lehetett.

Hibája volt ennek a kötött napirendnek az is, hogy ha a szolgálat által ismétlődően a hét valamelyik napja volt lefoglalva, az arra a napra előírt tantárgyak oktatása huzamos időn át, *néhány hónapokon keresztül szünetelt.*

Természetesen mindez arra vezetett, hogy a napirendet nem tartották be, betartását követelni nem is lehetett, vagyis teljesen hiábavaló volt.

Az irányelveken alapuló rendszer csak tananyagot jelöl ki s az oktatás módszereit állapítja meg. Az anyag tetszés szerint csoportosítható, elosztható.

Az oktató kötelessége az oktatást illetően nagyon korlátozott, tulajdonképpen csak leczkét ad fel s ezt számon kéri; az oktatott és oktató együttes foglalkozásra csak kivételesen kötelezettek. Természetes, hogy emellett az egyetemi élethez némileg hasonló szabad tanrendszer mellett az oktató nem oktatott, önképzése is stagnált, az oktatott pedig (ritka kivételtől eltekintve) belső értékében aligha fejlődött oly mértékben, mint az kívánatos lett volna.

Míg az egyik rendszer tulságosan leköt, a másik veszélyes szabadságot ad. E kettő között kell keresni a helyes megoldást.

A napirendnek olyannak kell lenni, hogy a kijelölt tananyag az oktató által előadható, az oktatott által megérthető s mindkettő tevékenységében ellenőrizhető legyen, amellyel ne kösse le tulságosan az oktatót, engedjen időt az oktatásra való készülésre, egyéb teendőinek elvégzésére s nyújtson elegendő szabad időt az oktatottnak is, amelyet a közösen feldolgozott anyag elsajátítására fordíthasson.

A napirendnek az oktatásra vonatkozó része következő irányelveken volna megalkotható:

Oktató számára: Naponta a rendszerinti postabontás után egy óra múlva, mely idő a sürgős irodai teendők

végzésére volna szánva, két óra hosszát legénységével tartozik foglalkozni. Ez idő beleesik a legénység alábbi megjelölt foglalkozási idejébe, de örsönként a postajárat-hoz képest változni fog s ez alapon külön-külön határozandó meg. Tartozik ez idő alatt az oktató a tanrend követelte anyag elméleti oktatását elvégezni, a gyakorlati oktatást vezetni s az anyagot betenként számonkérni.

Idejét akként osztsa be, hogy minden kiképzendővel külön foglalkozhasson. Ez annál inkább lehetséges lesz, mert a legénység [a szolgálat miatt többnyire ugyanis csak felváltva oktatható. Ha mind honn vannak, ez az idő arra fordítandó, hogy az együttesen végezhető oktatási teendők elláttassanak. Egy csoportbeliek, ha ép azonos anyagot tanulnak, amennyire a szolgálat engedi, egyszerre oktathatók. Ha az örs egész legénysége honn van, katonai gyakorlatokat tartson. Erre az oktató számára előírt foglalkozási időből betenként két órát kell fordítani.

Az írásbeli (számítási, rajz-) feladatok feladása és a dolgozatok felülbírálása, továbbá az oktatásra való készülés a meghatározott időn kívül kell, hogy történjék.

Oktatandók számára: A kiképzéssel való foglalkozás naponta d. e. 9 órától 11 óráig, télen d. u. 2 órától 4 óráig, nyáron d. u. 3 órától 5 óráig tart. Amidőn az oktató s oktatandó együtt nem foglalkoznak, elvégzendő a kijelölt anyag memorizálása, továbbá elkészítendő az írásbeli (számítási, rajz) kidolgozatok is.

A napirend nem írhatja elő, hogy az oktató melyik órában, minő anyagot adjon elő, ki, mikor, milyen anyag megtanulásával, melyik feladat kidolgozásával foglalkozzék, csupán a tényleges foglalkozás követelhető meg, s az, hogy a *tanrend által kijelölt egy heti anyag*, egy héten belül — rendszeres viszonyokat véve alapul — tényleg elvégeztessék.

Parancskiadás: télen d. u. 4, nyáron d. u. 5 órakor (vasár- és ünnepnap d. u. 2 órakor) történik. Ugyanakkor teendők oktatás tárgyává az újonnan érkezett parancsok és rendeletek, nemkülönben az erkölcsapolást célzó oktatólagos parancsok. Az ezekkel való foglalkozásra különösen a vasár- és ünnepnapok alkalmasak.

Kivételt képez a napirendszerinti foglalkozás kötelezettsége alól: 1. vasár- és ünnepnap, 2. külszolgálat, 3. Szolgálatból való bevonulás után az az idő, amely pihenésre és tisztogatásra szükséges, végül 4. kivételes esetek (pl. gyengélkedés, sürgős más szolgálati teendők stb.).

A napirendet kiegészíthetné az *oktatási napló* (leczkefüzet). Ezt minden csendőr számára külön-külön kellene az oktatónak vezetni akként, hogy abból kitűnjön, mikor, milyen anyag adatott fel és mikor, minő eredménnyel kéréselt az számon. Az oktatási napló tartós vezénylés s áthelyezés alkalmával ép oly elbánás alá kerülne, mint ma az írásbeli stb. füzetek.

(Folyt. köv.)

Ölje meg

De vigyázzon,

a gazdaságában és háztartásában nagy károkat okozó egereket és patkányokat! hogy hasznos állatait meg ne mérgezzék: 5197

VETERINÁRIA DROGERIÁBAN, BUDAPEST, LÓNYAY-UTCZA 18/b. SZ.

Egy holdra elegendő egérintő ára 3 korona 50 fillérbe kerül. — Irjon egy levelezőlapot.

A Morrattin

a mezői és házi egerek és patkányok között pusztító betegséget idéző elő, megöli őket, de a többi állatra és az emberre ártalmatlan. — Megrendelhető a 5197

Órállomás a csatáldzsai harcvezonalon.

ÁLTALÁNOS ISMERETEK.

A gyerekek nyelvtanulása.

A multkoriban az az eszme merült föl az ujságokban, milyen üdvös lenne, ha a budapesti gyerekeket Bécsbe adnák cserébe bécsi gyerekekért, s Magyarország és Ausztria erős köteléke révén milyen nagy haszonnal járna a magyar és német nyelv kölcsönös eltanulása. Most a francia kereskedelmi miniszterium hivatalos lapjában egy egyesület alapszabályait közli, a mely a cseregyermek intézményét modern formában valóítja meg. A cseregyermek intézményét istápoló egyesület czime: „Idegen nyelvek tanulása czéljából gyermekek és ifjak nemzetközi kicserélésére alakult egyesület.”

Hogy a cseregyermek intézménye manapság azonban nem csupán az általános műveltség terjesztésére s nem csupán tudományos célokat szolgál, hanem a gyakorlati, a gazdasági életre kiható fontossággal bír, az kitűnik az egyesület alapszabályaiból, a mely az egyesület czélját a következőleg határozza meg: előmozdítani azt, hogy különböző nemzetekhez tartozó családok közt a gyermekeket és ifjakat kicseréljék avégből, hogy nekik az élő nyelvek és a külső országok megismerését megkönnyítsék arra való tekintettel, hogy esetleg külföldi kereskedelmi, ipari vagy mezőgazdasági üzemekben találjanak alkalmazást.

A cseregyermek-intézmény itt a gyakorlati kereskedelmi és ipari pályán működők boldogulását igyekszik megkönnyíteni. Ismeretes a francia tőke mozgékonyasága, a melylyel elhelyezést keres magának a tőkeszegény országokban nemcsak készpénzkölcsönök, hanem kereskedelmi és ipari vállalatok alapítása útján is. Az ilyen vállalatoknál az alapítók jórészen érdekeik biztonsága szempontjából, de a nemzeti érzetből kifolyólag is szeretik, ha nemcsak a fő, hanem a kisebb vezető állásokra is saját honfitársaikat alkalmazhatják. Ily vállalatoknál azonban az üzemköltség szempontjából s más okokból kifolyólag is a munkások s egyéb alkalmazottak zöme nem lehet más, mint azon országból valók, a hol a vállalat üzeme van. Ámde, különösen a kisebb vezető állásokban levőknek a munkásokkal szóban közlekedniök kell, s ez csak a munkások nyelvén történhetik, miért is az említett állásokban levőknek ezt a nyelvet beszélniök kell. Így tehát a francia alapítású külsőországi, valamint Franciaország gyarmataiban levő vállalatoknál a kisebb vezető állásokban előnyösen csak akkor alkalmazhatók francziák, ha azok a munkások nyelvét beszélik. Ezt akarja lehetővé tenni francziák részére az említett egyesület. És természetesen,

mivel a tanulás általában a fiatal korban a legkönnyebb, a szükséges nyelvismeret elsajátítását is már e korban veszi az egyesület gondozásába.

A szóban forgó egyesület még 1904-ik évben alakult, kezdetben valószínűleg még csak kisebb méretben működött, de életrevalóságának a jelét és annak a legfőbb szakhatóság részéről történt elismerését látni abban, hogy az egyesület alapszabályait a mult év szeptember havában a francia kereskedelmi miniszter kormányhatóságilag láttamozta és hivatalos lapjában egész terjedelmében közzétette. Ezzel a közzététellel a kereskedelmi miniszter mindenestre azt akarta elérni, hogy az érdekeltek figyelme hatékonyabban forduljon a hasznos egyesület felé.

Az alapszabályok első fejezete az egyesület már említett czélját foglalja magában. Ezt kiegészíti az, hogy a cél érdekében az egyesület Párisban központi szolgálatot szervez, a melynek a feladata, hogy összeköttetést létesítsen azon családok közt, a kik hajlandók gyermekeiket külföldre küldeni. Az egyesület fenállásának időtartama és tagjainak száma nincs korlátozva.

Tagja lehet az egyesületnek egyes személy és személyek csoportozata mint testület. A tagok és pedig mind az egyes személyek, mind pedig a testületek különböző című (rendes, tiszteleti, alapító, pártoló stb.) tagok lehetnek az általuk fizetett tagsági díj összege szerint. Az egyéni tagok évi tagságdíja a tagság minősége, illetve czime szerint kettőtől ötven frankig változik, míg a testületi tagoké (társaság, egyesület stb.) tiztől kétszáz frankig terjed.

Az egyesületnek működő szerve a központi iroda. Ez az iroda végzi a gyermekek tényleges kicserélését. A tanács fenhatósága alatt álló iroda vezetését az igazgató látja el, a ki a tanácsnak alapszabályszerű tagja.

KÉPEINKHEZ.

Ahol a hadseregek még szemben állanak.

A fegyverszünet óta nyugodtan áll egymással szemben a török és bolgár ellenséges hadsereg a csatadzsai vonal hőlepte térségein.

A tábori őrségek, hogy a felváltott legénység némi enyhelyet találjon a dermesztő hidegben teljesített őrszolgálat után, az e célra felállított sátrakban húzódnak meg. Nem sok meleget nyújt biz ez a hidegben megdermedt tagoknak, de még is jobb, mint a síkon állani. Különben is egy téli hadjáratnak, akármelyik részéről vizsgáljuk is, mindenfelől csak kellemetlen ol-

Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára

Köztisztviselői kölcsönök törlesztése.

Előlegek értékpapirokra.

Családi házak és telepek létesítése.

részhánytársaság

Budapest, VII., Erzsébet-körut 12.

— Telefon 153—44. szám. —

Alaptőke 1.000.000 korona.

Kölcsönök lakbérletiltás ellenében.

Külföldi pénznemek vétele és eladása.

Elfogadunk betéteket takarékpénztári könyvecskére. 1. Oly takarékbetétek után, melyeket hat hónapi felmondási idő leköltése mellett helyeznek el intézetünknel, 6% (hat) betéti kamatot fizetünk (A tőkekamatadó levonásával). 2. Oly takarékbetét után, melynél a betét az 1. pontban jelzett felmondási időt ki nem köti, 5 1/2% (öt és fél) betéti kamatot fizetünk (A tőkekamatadó levonásával).

Előlegeket nyújtunk értékpapirokra, sorsjegyekre, vidéki intézetek részvényeire.

Személyi kölcsönöket folyósítunk kezesség mellett vagy jelzálogos biztosíték ellenében, jutányos kamattétel mellett. Utalványok, intézkedések és choquek beszedését elvállaljuk igen mérsékelt költségek felszámításával. Vesszünk és eladunk értékpapírokat, idegen pénzeket.

dalai vannak. Annak a közel 300.000 embernek az elhelyezése pedig, a mennyit a csatlódzsai vonalon álló török és bolgár hadseregek létszáma legalább is kitesz, még nyáron és rendes körülmények között is nagy gondot okoz; hát még téli időben, mikor a zuzmarás hideg napokon és éjszeleken csak fedél alatt találhat nyugtot a kifáradt és átfázott ember és állat.

Most még, mikor e sorokat írjuk, csak a tábori őrségek felváltása szerez némi változatosságot a csatlódzsai földszánczok között, egyébként zavartalan a nyugalom mind a két oldalon. Kérdés azonban, hogy a konstantinápolyi forradalom, amelyet az utóbbi hírek szerint épen a hadsereg beavatkozása készített elő, nem ad-e majd háborus fordulatot az ügynek?

A szövetséges felek kitartanak eddigi követeléseik mellett. Konstantinápolyban pedig a háborus-párt kerekedett felül és ezek mit sem akarnak tudni amazok követeléseiről, amelynek különösen Drinápoly, Szkutari stb. átadására vonatkozó pontjait nem akceptálják. S bár a háboru folytatását egyik fél sem nagyon óhajtja, az összeférhetetlenség folytán még sem tekinthető kizártnak, hogy mire e sorok az olvasó kezébe jutnak, ha csak valamely mind a két félre nézve kielégítő formulát nem találnak, a képeinken bemutatott csatlódzsai vonalon újból megszólalnak az ágyuk és ezek dörgése közben a két ellenséges hadsereg végzi el azt, amit a londoni békekonferencia heteken át tartott tanácskozásai alatt befejezni nem tudott.

HIREK.

Adományok. A létesítendő csendőrségi internátus alapja javára újabban a következő adományok folytak be: az I. számú csendőrkerületi parancsnokságtól, 20 példány „Vezérfonal a rendőrkutya idomításához” című könyv ára fejében 50 K, Szammer Imre könyvnyomda tulajdonostól, az általa forgalomba hozott levélzárbélyegek elárusításából befolyt összeg tiszta jövedelmének 33 $\frac{1}{3}$ %-a fejében 85 K 39 fillér és Szalai József cz. őrmestertől Létkáról, újévi üdvözletek megváltása czimén 2 K. Ezen adományokkal az alap vagyona 28,243 K 50 fillérre emelkedett.

Megsebesített csendőr. Bodu Bálint borlói őrsbeli csendőr, a krassó-szörénymegyeri Borló községben, jan. 19-én este nyolcz órakor lopáson tettenért Urszuleszku Miklós ottani lakossal szemben, annak titteles ellen-szegülése következtében kardfegyvert használt, miközben az ellenszegülő testvérbátyja, Urszuleszku Zaharia, a csendőrt észrevétlenül megközelítette és azt zsebkéssel mellén és balkarján megszúrva, súlyosan megsebesítette. Tettes elfogatott, a sérült csendőr pedig kórházba szállított.

Gyilkosság. Fekete Mihályné született Kovács Erzsébet, 60 éves nő, január 19-én a szabolcsmegyeri Berkesz községben, a lakásán, fejszecsapások által meggyilkolva találtatott. A nyomozást bevezető demecseri őrs járőre, illetve a kemecsei járásból összpontosított hét főnyi nyomozó járőr parancsnoka, Kiss József járás-örmester által felderített gyanúk alapján, a gyilkosság elkövetése a meggyilkoltnak férjét, Fekete Mihály pástort terheli, ki a gyilkosság felfedezése napján, dél előtt 10 órakor hazulról eltűnt. Nyomozása folyamatban van.

„Új egyenesadó-törvényeink rövid ismertetése” czim alatt egy füzet jelent meg, melyben minden adózó

polgár utbaigazitást talál az őt érdeklő adót, illetőleg, miáltal az új adózás körül előforduló nehézségeket elkerülheti. A füzet melléklete pedig röviden megismerteti az új adótörvények felfüggesztése folytán beállott helyzetet. Megrendelhető 50 fillérért (portó külön) a szerzőnél: Faba Rezső honvéd száműzst, Budapest, Honvédelmi minisztérium. A régi egyenes és fogyasztási adókat tárgyaló „Hogyan és mennyit adózzunk” című füzet szintén kapható még 80 fillérért a szerzőnél.

Pályázat nyugdíjas csendőrtisztok számára. Rákosszentmihály község előljárósága a községnél ujonnan szervezett végrehajói állásra pályázatot hirdet. Fizetés: évi 1200 K, lakbér 300 K. Korpótlék ötévenként 100 K és esetleges mellékjövdelem. Nyugdíjas csendőrtisztok előnyben részesülnek.

Kérelmek. Jovicsin Zsarkó, Bács-Bodrog megye Titelen állomásozó csendőr, kéri Kiczos Dániel és Krnájszki Tódor Bács-Bodrog megye péterrévei születésű csendőröket, hogy czimüket egy fontos ügyből kifolyólag tudassák vele.

Sebestyén János, Kiskunhalason állomásozó, pót-ló-idomító osztálybeli csendőr, kéri Nyerges Benjamin VI. számú csendőrkerületbeli gyalogcsendőrt, hogy pontos czimét fontos okok miatt, sürgősen közölje vele.

KÜLÖNFÉLÉK.

A női szépség értéke. A francia bíróság legutóbb két kártérítési pörben ítélezett, mindkét esetben a női szépséget kellett a bírónak számszerűen és pénzben értékelnie. Az egyik eset Párisban játszódott le s ugyanott is került a bíróság elé. A panasza két automobil összeütözközése adott okot. Az egyik kocsiiban egy csinos nő ült, a ki az arcán jelentéktelen sérülést szenvedett. Más földi halandó örül, ha ilyen kis áron szabadul akkora szerencsétlenségből, a 27 éves Mme Voraz azonban sürű könyzáport hullatott annak az alig észrevehető sebhegedésnek a láttára, mely a sérülés helyén maradt és — szaladt a bírósághoz. Húszezer frankra becsülte a szépségén a sebesülés folytán támadt veszteséget, melyért a két soffőrt egyetemlegesen beperelte. A bírónak, úgy látszik, nem volt akkora érzéke a női szépség értéke iránt, avagy úgy lehet, túlságosan kicsinek tartotta a szépségen esett kárt, elég az hozzá, hogy a jelentős húszezer frankkal szemben mindössze 300 frank kártérítést ítélt meg, a mit a két soffőr nyomban elegánsan lefizetett, a hölgy pedig el nem titkolható litymálással — zsebetett. Valamivel különösebb úton-módon szenvedett szépségében csorbát a másik nő, a ki szintén bírósághoz fordult és szintén kapott kártérítést. Delannoy asszony egy vidéki város villájának szalonjában ült kényelmesen, ujságja olvasásába elmerülve, mikor egyszer csak érezte, hogy inogni kezd alatta a padló. Még föl sem eszmélt, máris eltűnt, elnyelte a padló alatt levő ür. Lakása szerencsére földszinten volt és az ujságolvasó hölgy a csak néhány méternyi mély pinczébe zuhant, a hol egy vízzel teli teknőben kötött ki. Az ijedtség, a váratlan hideg fürdő és egészen jelentéktelen sérülései miatt ágynak dőlt. Mikor pedig fölépült, annak a nézetének adott kifejezést, hogy a szépségében kár esett és beperelte a villa tulajdonosát kártérítésért. A bíróság meg is ítélt neki nyolczszáz frankot, a bíró azonban a megokolásban azt a csipős megjegyzést tette, hogy ekkora summát is nem a szépségen esett kár ellenértékeként

tartott méltányosnak, hanem azért, mert manap drága — a szepítőszér.

Veszedelemes fák. Az ausztráliai erdőkben vannak fák, a melyek bő méregtartalmuk miatt rendkívül veszedelemes emberre és állatra egyaránt. Némelyik olyan ártalmas, hogy már a leveleiről lecspepegő esővíz is gennyet sebet támaszt, ha a test födétlen részére hull, de ennek dacára is számos rovar táplálkozik a lombjaiból, a nélkül, hogy elpusztulna. Hasonlóan van ez nálunk a vadcserecsnyével, a mit az állatok messze elkerülnek, mert tudják, hogy a magja halálos mérget tartalmaz, egyes rovarfajnak azonban kedvencz eledelét képezi. Az ausztráliai szigetek különösen gazdagok mérges fákban és növényekben: az ausztráliai utazók, köztük Leichhardt, Semon és Lumholtz csodálatos dolgokat írnak róluk. «Egy szép növényű fa, a mely tízenöt méter magas lehetett, azért tűnt föl előttem, mert a friss zöld színe élénken emlékeztetett a mi lombos fáinkra, — írja Semon. — A kísérőim azonban óva intettek, hogy közel ne menjek hozzá, mert a fa nem volt más, mint egy hatalmas csalán, a mely valóságos réme a gyarmatosoknak. A fa méregnedve jóval erősebb hatású, mint a mi kis csalánjainké; finom tövisek borítják leveleinek mindkét oldalát s az általuk okozott sebesülés heves gyuladást idéz elő a nyirokedényekben, de gyakran életveszélyes is. Mikor nagy ivben körüllovgoltuk a fát, úgy éreztük, mintha hirtelen heves szél támadt volna, a mely belénk kapaszkodott, hogy oda-sodorjon az óriási csalánhoz. Az utazókra nézve különösen a fiatal, cserjeszerű példányok veszélyesek, a melyek úgy a lovat, mint a rajta ülő embert végigsúrolják mérges leveleikkel, mikor keresztül vágatnak rajta. Dr. Leichhardt ausztráliai utazása alatt naplót vezetett s abban elmondja, hogy egy ilyen alkalommal elvesztette a legjobb két lovát. Az állatok ijedten főlhorkantak, mikor megérintették a csalánt, kinosan ugráltak ide-oda, közben újra a csalánhoz értek, mire összegyűltek, fájdalmasan rángatództak és vonaglottak, végül pedig rettenetes szenvedések közt megdöglöttek. Az erdei utasokat, a kik cserjék, bokrok közt kénytelenek előrehaladni, nem kevésbé veszélyeztetik a futó tövispálma is, (*calamus australis*). Ezek alig újnnyi vastag, földön kuszó növények, a melyek messze szétágaznak az erdőben, egyik fáról a másikra futnak föl s kemény, rugalmas indájukkal körülfonták a törzsüket. A leveleiket, ágait, sőt a legkisebb hajtásaitak is hegyes, görbe horgok borítják s jaj annak, a ki ezeket megérinti. A horgok belekapaszkodnak a testébe s minél jobban vergődik, hogy kiszabaduljon közülük, annál inkább beléjük keveredik s csak késsel vághatja magát az indák borzalmas öleléséből. A hol ez a pálma ellepi az erdőt, ott sem ember, sem állat nem hatolhat keresztül a nélkül, hogy ne kockáztatná az életét.

Háromezer éves költemények. A londoni British-múzeum egyiptomi osztálya legutóbb egy rendkívül értékes tárggyal gazdagodott: a «Halál-könyv» egy thebáni verziójával. A papirusz 123 láb hosszú és 18 hüvelyk széles és egész sor, eddig teljesen ismeretlen himnusz és litániát tartalmaz. A papiruszt 1881-ben találták a Deir-el-Bahari királyi sirboltban és eddig Mary Greenfield asszony birtokában volt, a ki a British-múzeumnak ajándékozta. Dr. Eudge most kiderítette, hogy a szövegek egy egyiptomi hercegnőtől származnak és pedig Nesita-nebt Ashern hercegnőtől, a ki a 21-ik dinasztia utolsó királyának, II. Psamtichom leánya volt. Az egész papirusz női kézírásról tanuskodik és átlag

a hieratikus írásmódban készült és csupán egyes fejezetek vannak hieroglifokban írva. A himnuszok és egyéb költemények a «Halál-könyv» régebbi verzióiból merítettek és a szerzőnő alaposan ismerhette az új birodalom theológiáját. A szövegben magában az írónőt, mint szerzőnőt, vagy munkásnőjét nevezik meg. A hercegnőt nemcsak ebből az írásművéből ismerik, mert a mumiáját is megtalálták és a kairói múzeumban állították fel. A kipólyázásánál kiderült, hogy keskeny arcza és szépformájú homloka volt; haja sötétbarna, hullámozó, szemei világosbarnák, ha ugyan az üregekbe helyezett műszemek megfelelnek a valóságnak. A fogak után ítélve, 35—40 éves lehetett. Az egész testhossza körülbelül 1.70 méter volt.

Szerkesztői üzenetek.

A szerkesztőség a szolgálattal kapcsolatos kérdésekre és névtelen levelekre nem válaszol, kéziratot vissza nem ad, levélben pedig csak igen kivételes oly esetekben válaszol, ha a válasz — kényességénél fogva — nyilvánosan meg nem adható. Kérjük ennél fogva olvasóinkat, hogy leveleikkel bélyeget ne küldjenek.

Zajzon. Fizetésének 1 évi összege, esetleg nyugdíj.

Felvidéki csendőr. I. 1. A világi főmeltóságok: 1. A kir. Curia elnöke: Günther Antal dr. 2. A kir. Curia másodelnöke: Vavrik Béla dr. 3. A kir. közigazgatási bíróság elnöke: Wassics Gyula dr. 4. A kir. közigazgatási bíróság másodelnöke: szilasi és pilisi Szilassy Aladár. 5. A kir. ítélő tábla elnöke: Csathó Ferencz. II. 1. Nádorispán: betöltetlen. 2. Horvát bán: ivanszky Csavaj Ede. 3. királyi tárnokmester: betöltetlen; 4. királyi főlovászmester: sárvár-felsővidéki Széchenyi Gyula gróf; 5. kir. főudvarmester: tolnai Festetics Taszilo herceg; 6. királyi főajtónállómester: losonezi Bánffy György gróf; 7. királyi főasztalnokmester: zsombolyai és janovai Csekolics Endre gróf; 8. a magyar kir. testőrség parancsnoka: Fejérváry Géza báró, lov. táb.; 9. kir. főpohárnokmester: Wenckheim Frigyes gróf; 10. kir. főkamarmester: nagyapponyi Apponyi Sándor gróf; 11. Pozsonyi gróf: betöltetlen; 12. Koronadrók: Széchenyi Béla gróf és hadai Wesselenyi Miklós báró.

Öreg esendőr. Nyugdíja 750 kor., lakbérnyugdíja 200 kor. évente. Zsoldemelés időpontja még tárgyalás alatt.

Budapest 420. Beszámítható javadalmazásának 1 évi összegét.

Dunamenti öreg csendőr 10.000. Igen.

D. A. czts. őrmester. Nem léptethető elő.

L. P. csendőr. Jelentse fel csalásért, ha fondorlatokkal tévedésbe ejtette vagy tartotta; ha azonban fondorlatokat nem használt, akkor jelentse fel sikkasztásért.

Magas Tátra. Az eltérések felsorolása egy szerkesztői üzenet keretében nem illeszthető be.

Mókus. Szolgálati ügy.

18404. 1. és 2. Igen. 3. Az 1903:VI. t.-cz. (az útlevelelügyről) 15. §-ába ütköző kihágás.

000. Oda is a rendes lapok járnak.

L. F. Igen.

557. 1. A csendőrkerületi parancsnokságtól függ. 2. Nem veszik vissza. 3. Átléphet a csapathoz, ha ugyan felveszik.

T. F. csendőr. Az új nyugdíjtörvény 1913. jan. 1-ével ölelbe lépett. A második kérdésre nem adhatunk még határozott felvilágosítást.

Öreg csendőr. 1. 35 év után. 2. Még nem tudjuk.

Községi ügy. Alaptalanul.

Laczi 19. Igen.

Rezdán. A rendelet számának ismerete nélkül nem adhatunk határozott felvilágosítást. Ha az engedélyvel bírók azonban a gondolatolvasást úgy üzik, hogyha ön leírta, akkor az illető egyének az engedélyvel visszaéltek és a kbtk. 79. §-ába ütköző büncselekményért feljelentendők, illetőleg elővezetendők.

K. G. 1. Igen. 2. Nem. 3. Még nem tudjuk.

G. S. 1. Igen. 2. Nem.

Záróru. Az ön eljárása helyes volt.

HIVATALOS RÉSZ.

SZEMÉLYI ÜGYEK.

Okiratérvénytelenítés.

Szabó Vincze, volt m. kir. csendőrhadnagynak, a m. kir. VIII. számú csendőrkörületi parancsnokság által kiállított és a m. kir. belügyminiszter úr által láttamozott „Nyílt parancs”-a elveszvé, ezennel érvénytelennek nyilvánítatik.

Áthelyeztettek:

1913 február 1-ével:

Németh Ferencz, VII. számú csendőrkörületbeli járás-örmester, nagyajtai járásparancsnok, hasonló minőségben az I. számú csendőrkörülethez Medgyesre;

Jákó János, I. számú csendőrkörületbeli járásörmester, medgyesi járásparancsnok, hasonló minőségben a VII. számú csendőrkörülethez Nagyajtára;

Harcza Imre VII. számú csendőrkörületbeli járásörmester, vajdahunyadi járásparancsnok, hasonló minőségben Magyarigenbe.

Nyilvánosan megdicsértettek:

A m. kir. II. számú csendőrkörületi parancsnokság által:

Miklós Papp József II., Puskás János, Bittmann János, Brezovszki Pál csendőrök, Gecser Lajos, Virág Péter, Adameszku János, Toma György próbacsendőrök, Simon Lajos járásörmester, Tamás József, Pásku Miklós, Kovács Ferencz csendőr cz. őrmesterek, Kovács Dénes, Tornai Mihály, Morár Demeter, Bera Illés, Molnár Izidor, Huska József, Krämer Miklós, Farkas Adolf, Farkas Ferencz, Nagy István, Horváth József III., Nagy Ferencz II., B. Nagy Gyula, Rácz László, Piró Emilián, Lele Gusztáv és Berde Ignác csendőrök, Iván János, Pupos János és Szekeres István próbacsendőrök, a múlt év tavaszán a délvidéken pusztított árvízveszély alkalmával, a vagyontmentés és a védekezési munkálatok alkalmával tanúsított önfeláldozó és odaadó szolgálataikért.

Vértesi István őrmester, a közbiztonsági és irodai szolgálatai terén kifejtett eredményes tevékenységeért.

Előléptettek:

1913 január 1-ével:

a m. kir. III. számú csendőrkörület állományában:

Kubányi Pál és Bárány Gyula őrsvezető cz. őrmesterek, őrmesterekké; továbbá

Pap Illés, Szabó Imre III., Harmann János, Kemény Pál, Tar József és Siroki Mihály csendőr cz. őrmesterek, őrsvezető cz. őrmesterekké; továbbá

a m. kir. VII. számú csendőrkörület állományában: Gecse Imre őrsvezető cz. őrmester, őrmesterré;

Tompa Sándor csendőr cz. őrmester, őrsvezető cz. őrmesterré; végül

a m. kir. VIII. számú csendőrkörület állományában: Fenyesi Péter csendőr cz. őrmester, őrsvezető cz. őrmesterré.

Kinevezettek:

1913 január 1-ével:

csendőr törzsőrmesterekké:

Nagy Lajos őrmester, (1. rangszám) az V.,
Báthory Lajos „ (2. „) a III. és
György Márton „ (3. „) az I. számú
csendőrkörület állományában.

Járőrvezetői jelvényekkel elláttattak:

A m. kir. III. számú csendőrkörület állományában:

Nagy Gábor, Heinzelmann Gyula, Török Antal, Klajkó István, Farkas Gergely, Hegedüs Vincze, Krokker János, Melioher Aladár, Dornyei Ferencz, Jékli Péter, Vass Sándor, Török Sándor, Császár István, Gerebics János, Gracza János, Schulder József, Müller János I., Molnár József, Győrfi József, Csöke István, Tóth Pál, Székely Ferencz, Lévai János, Mátyás Pál, Petromán Pál, Benedekfi László, Kokas József, Vigh József, Száraz András, Gobodi János, Demeter István, Végh Lajos és Tótok Pál csendőrök; továbbá

a m. kir. IV. számú csendőrkörület állományában:

Bódi János, Zabavnyik János, Marticsek József, Szoboszlai Károly, Cs. Szabó Mihály és Németh György csendőrök.

Katonai szolgálati jellel elláttattak:

A II. osztályú legénységi katonai szolgálati jellel elláttattak:

a m. kir. I. számú csendőrkörület állományában:

Csulak Lajos őrsvezető cz. őrmester, 1912 december 15-én;

a m. kir. VII. számú csendőrkörület állományában:

Huró Ferencz csendőr cz. őrmester, 1912 december 16-án, Kávai Ferencz csendőr, 1912 december 28-án és Szabó Ignác őrsvezető cz. őrmester, 1912 december 29-én;

a m. kir. VIII. számú csendőrkörület állományában:

Papp János csendőr cz. őrmester, 1912 december 26-án és Sümegi Kálmán őrsvezető cz. őrmester, 1912 december 28-án.

Nyugállományba helyeztetett:

1913 január hó 1-ével:

Kajsza Ferencz, VI. számú csendőrkörületbeli járásörmester, a megajtott felülvizsgálat eredménye alapján,

Villamos és gőzerőre berendezett gyár távolról nem képes olyan finom és jó hangszert szállítani, mint **REMÉNYI MIHÁLY**, a Ludovika Akadémia házi hangszerezője. Azért ne vásároljon semmiféle hangszert, legyen az hegedű, gordonka, ezimbalom, harmonium, harmonika, fa-, rézfúvó-hangszer, húr, stb., míg **Reményi** legújabb kéjes árjegyzékét át nem olvasta, mely ingyen és bérmentve küldetik **Budapestről, Király-u. 58.** külön költségvetés díjtalanul. Kivétel a világ minden részébe nagyban és kicsinyben. Az összes hangszerek javítása szakszerűen és olcsón. — Minden hangszercél külön külön árjegyzék kerendő

mint «rokkant, mindenemű népfölkelési szolgálatra is alkalmatlan».

Választott lakhely: Pellérd (Baranya vm.).

Lovaglási jutalomdíj.

A m. kir. III. számú csendőrkerület állományában:

Pál István csendőr ez. őrmester 2 db. 10 koronás aranyból álló lovaglási jutalomdíjban részesített.

Névváltoztatások.

A m. kir. I. számú csendőrkerület állományában:

Filep György csendőr ez. őrmester, a m. kir. belügyminiszter urnak 1912. évi 186.109/VI—a. sz. engedélye alapján vezetéknévét «Fülöp»-re változtatta.

Putzán György próbacsendőr, a m. kir. belügyminiszter urnak 1912. évi 150.102/VI—a. számú engedélye alapján, vezetéknévét «Puskás»-ra változtatta.

A m. kir. III. számú csendőrkerület állományában:

Racskó János csendőr, a m. kir. belügyminiszter urnak 1912. évi 193.894/VI—a. számú engedélye alapján vezetéknévét «Réti»-re változtatta.

A m. kir. VII. számú csendőrkerület állományában:

Todor Ferencz csendőr, a m. kir. belügyminiszter urnak 1912. évi 185.119/VI—a. számú engedélye alapján vezetéknévét «Fodor»-ra változtatta.

Házasságra léptek:

A m. kir. I. számú csendőrkerület állományában:

Keller Nándor csendőr ez. őrmester, Varga Annával, 1912 augusztus 4-én, Székelyudvarhelyen.

Vargyas Antal csendőr, Szász Ilonával, 1912 december 4-én, Vízszilváson.

A m. kir. II. számú csendőrkerület állományában:

Kiss András őrsvezető ez. őrmester, Cherdu Hermine Elvirával, 1912 december 8-án, Gerőczön.

Móra Mátyás őrsvezető ez. őrmester, Teleki Rozáliával, 1912 december 16-án, Ujpécen.

Jandó István csendőr ez. őrmester, Franits Máriaival, 1912 december 17-én, Temesrékásan.

Ruden János csendőr ez. őrmester, Martin Máriaival, 1912 december 26-án, Lippán.

Engel Mihály őrsvezető ez. őrmester, Iritz Fanniával, 1912 december 29-én, Nagyszentmiklóson.

Deák István I. őrsvezető ez. őrmester, Polák Arankaival, 1912 december 29-én, Mária-radnán.

Schäffer Ferencz csendőr ez. őrmester, Tunna Máriaival, 1912 december 28-án, Stájerlakáninán.

A m. kir. III. számú csendőrkerület állományában:

Sipos Sándor őrsvezető ez. őrmester, Kovács Eszterrel, 1912 december 2-án, Oszegleden.

Házy János járőrőrmester, Albini Emilia Juliannával, 1913 január 11-én, Parúlon.

Szilágyi L. János II. őrsvezető ez. őrmester, Faddi Erzsébettel, 1912 december 24-én, Csonoplyán.

A m. kir. IV. számú csendőrkerület állományában:

Árvai Miklós csendőr ez. őrmester, Czóninecz Máriaival, 1912 július 21-én, Oroszvéghen.

Székely István csendőr, Lendvay Erzsébettel, 1912 december 22-én, Nagybecskón.

Bányai János csendőr ez. őrmester, Oláh Hajduk Máriaival, 1912 szeptember 5-én, Pálócson.

A m. kir. VIII. számú csendőrkerület állományában:

Postmijer György csendőr ez. őrmester, Völgyi Etelkával, 1912 december 26-án, Mezöteleghen.

Csendőrségi kalapborítók

á 1 kor. 50 fill.

Íróasztalra dobozok á 6 kor.

Íróasztalra rekesz-fedőlapok

60 és 80 fillér.

Mindezeket előírás szerinti méretek szerint és előírásnak megfelelő kék préselt papírossal bevonva — ajánl

Makó Károly könyvkötő és dobozgyártó, **Brassó.**

Húsz koronán felül megrendelések portómentesek.

VÁRNAY ÉS FIA

Budapest, VI., Liszt Ferencz-tér 9. szám.

Minden csendőrre
rendkívül fontos!

AZ ÚJ NYUGDIJTÖRVÉNY

(1912. LXV. t.-cz.). — Magyarázatokkal ellátta Dr. DÁNOS
ÁRPÁD miniszteri fogalmazó. Ára 1 kor. 50 fill.

**Könyvnyomda,
könyv-, papir- és
írószer-kereske-
dés, a magyar kir.
csendőrségi hiva-
talos nyomtatvá-
nyok legnagyobb
raktára.**

VII. ÉVFOLYAM.

MEGJELENIK MINDEN VASARNAP.

1913. 6. szám.

Budapest, február 9.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkesztő és kiadja
a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv
szerkesztő bizottsága.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre – – 12 korona

Félévre – – – 6 korona

Negyedévre – – 3 korona

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti és kiadja a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv szerkesztő-bizottsága.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Félévre — 6 korona.
Egész évre 12 korona. Negyedévre 3 korona.

Megjelenik
minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, IV. Egyetem-utca 4. sz.

Ritka bűnokok.

*A Hans Gross-féle Archiból magyarra átdolgozta.**

Ezen bűnügyi folyóirat egy régebbi füzetében ritka bűnokről olvashatunk. Ezek szerint Franciaországban számos betöréssellopás tetteseként egy igen magas állású, előkelő személy derítettett ki, aki azzal védekezett, hogy a betöréseket *sportheól* követte el. Ezen védekezés azonban nyilván sántikál, mert az illető egyén az ellopott tárgyakat a károsítottaknak nem adta vissza és nem is igyekezett őket más módon veszteségükért kárpótolni. Ha ez megtörtént volna, talán lehetne *sportbűnről* beszélni.

A fenti adatokat kiegészítve, az alábbiakban néhány olyan különleges, büntett elkövetésére indító okról lesz szó, mely eddig bizonyára ismeretlen.

Egész halmoz jegyzet fekszik előttem, melyekből világosan kitűnik, hogy úgy Angliában, de még inkább az Egyesült-Államokban bűnös vállalkozásokat csak azért terveznek és hajtanak végre, hogy a tettesek a vállalkozások végrehajtásával járó veszedelmek tudata által okozott ingert végigélvezhessék.

Ezeket a veszedelmeket nem lehet összehasonlítani azokkal a veszélyekkel, melyek a bűnözőt a civilizált államokban fenyegetik; itt a körülményekhez képest csak pénz- vagy szabadságvesztés, a legrosszabb esetben börtönbüntetés vár a *«sportolóra»*. Egészen másképpen áll azonban a dolog az olyan területeken, ahol még a legegyszerűbb — általunk itthon néhány fillérért beszerezhető — tárgyak is, igen nagy értéket képviselnek, sőt annyira becsesek lehetnek, hogy nélkülök még a megélhetés is lehetetlenné válik és az, akitől ellopattak, az éhhalálnak is ki lehet téve. Ez nem csak élettelen tárgyakra, hanem állatokra, pl. lovakra is vonatkozik.

Számtalan eset van rá, hogy a gonosztervű ezen fenyegető, rendkívüli veszedelmek csábítják a bűnre. A *«gonosztervű»* jelző itt ugyan csak feltételesen alkalmazható, mert a tudomásunkra jutott esetekben tényleg igen gazdag egyének szerepeltek, akik tervszerű gáztetteiket sportszerűleg üzték és a károsítottakat valamilyen módon kártalanították.

Ezen esetekhez tartoznak a sportszerű betörések, a sportszerű lótolvajlások stb. Mielőtt azonban az egyes

esetek részletezésébe bocsájtkoznom, szükséges, hogy az egésznek helyes értelmezése érdekében ráoljlam azokat a viszonyokat és körülményeket, melyekben az esetek egy része, (így a lólopás, a csónaklopás) lejátszódik.

Azon általános elterjedt nézettel szemben, hogy a regékben és indiánus mesékben oly izgatón és színpompázóan leírt északamerikai nyugat már régen a múlté, hangsúlyozom, hogy ez csak feltételesen igaz. Létezik még egy *«vad nyugat»*; léteznek még elszánt, bátor vadászok, eszes csapdaállítók, ügyes prémvadászok és farmerek, akik távol minden kulturától Észak-Amerika keleti részének hegyein, völgyein, vizein és mezőin üzik nehéz mesterségüket. Náluk a veszélyek és nélkülözések mindennapos dolgok; csodálatos munkabírással 16—18 órát dolgoznak naponként.

Nehéz létfenntartási küzdelmek iskolájában nevelkedve másképen értékelik a vagyont, a jót és a rosszat mint mi és csak saját, megiratlan, de ősrégi törvényeik után igazodnak. Ezen emberek munkaköre szószerint egész világuk is és jaj annak, ki vétkezve ezen világukba tör!

Nem segít azon rendőr, ügyész vagy bíró; pénzzel vagy börtönnel nem vezekelhet bűnéért! *«Atok ez emberen!»* ez az a három szó, mely utána bangzik és ha elfogják, golyó vagy kötél vár rá.

Képzeljük magunkat azon emberek helyzetébe, kik Észak-Amerika lakatlan vagy csak szórványosan lakott vad vidékeinek sivár magányában üzik mesterségüket.

A Mississippi-folyó elbagyatott partjain élő halász, ha egy reggel arra ébred, hogy éjjel valaki megdézsmálta baltartóit és a legkitűnőbb és legdrágább vásári halakból elemelt vagy egy feltucatot, alig fog többet mondani mint: *«no, megint éhes ember járt erre»*; de jaj annak aki a csónakját megrongálja vagy ellopja! Még a folyam mentén levő biróságok is sokkal szigorúbban büntetik azt az embert, ki eféle tolvajlásokat követ el mint azt, ki sok ezer dollárt tulajdonított el, és pedig éppen azért, mert addig, míg a folyamban víz és bal van, addig a halásznak *élete fenntartására* sokkal nagyobb szüksége van a ladikra mint a készpénzre.

Észak-Amerika óriási kiterjedésű legelőin élő gulyás szívesen megosztja ételét az arra vetődő becsületes képű idegennel, sőt szükség esetén minden meggondolás nélkül leöli a kezeiügyébe kerülő borjut is; a juhász nem igen fog panaszkodni, ha 1—2 birkája eltűnt, még

Első magyar vill. erőre
borond. hangsz. gyár
honvédség, valamint a m. kir. csendőrség szerződött szállítója és a Ludovika Akadémia házi hangsz. készítője, az
Ocskai és a szabadelmáztott Rákóczi tárogató feltalálója Budapest, Lánchíd-utca 5. Gyár: Öntőház-utca 2.
Ajánlja saját gyárában készült összes vonós és fuvós hangszereit és alkatrészeket. Harmonikák erős el-
pusztíthatatlan hangokkal. Az összes hangszerek javítása olcsón eszközöltetnek. Arjegyék minden hang-
szertől külön küldetik. **Magyarorság legnagyobb vonós és fuvós hangszerek gyára.**

STOWASSER JÁNOS

os. ár. és királyi udvari szállító,
a cs. és kir. közös hadsereg, a m. kir.
Akadémia házi hangsz. készítője, az
Ocskai és a szabadelmáztott Rákóczi tárogató feltalálója Budapest, Lánchíd-utca 5. Gyár: Öntőház-utca 2.
Ajánlja saját gyárában készült összes vonós és fuvós hangszereit és alkatrészeket. Harmonikák erős el-
pusztíthatatlan hangokkal. Az összes hangszerek javítása olcsón eszközöltetnek. Arjegyék minden hang-
szertől külön küldetik. **Magyarorság legnagyobb vonós és fuvós hangszerek gyára.**

akkor sem, ha biztosan tudja is, hogy azt bivatlan vendég ette meg, de jaj annak, ki egy lovat lop el, vagy kényszerítő éhszükség nélkül marhát elhajt és ezáltal megfosztja az embereket az egyetlen rendelkezésre álló közlekedési eszköztől, illetőleg azt lopja el tőlük, ami munkájuk világában számukra egyedül bir értékkel!

A kisbirtokos nem igen vesződik azzal, hogy meg számlálja minden este a baromfit, amely napközben őrizetlenül szaladgált szerte-széjjel. Ha olykor-olykor észreveszi, hogy hiányzik egy pulykája vagy egy pár csirkeje, vagy úgy találja, hogy valaki kukoriczaföldjéről 50 csövet megetetett az uton maradt két lovával, úgy bizonyára azt fogja magában gondolni, hogy egy vén levestyúk is megtette volna és hogy két ló részére 30 cső is untig elegendő, más lépést azonban nem fog tenni, hogy a csirkebarátot, vagy a másik egyén kocsi-jának nyomát kövesse. Azonban jaj annak, ki például bepíszkította kutját, mikor talán mérföldnyire nincs máshol ivóvíz, vagy birtokán, megkérdezése nélkül, és anélkül, hogy a száraz füvet, a szalmakazlak, szénaboglyák és házak közelségével, valamint a széliránnyal törődve, tüzet rak és ez által a birtokosnak és családjának életét veszélyezteti.

Ezen bizonyára sajátos felfogás az egyéni vagyronról a legkifejezettebben észlelhető északnyugatnak őserdők által borított területein, hol nem kelt semmi különös feltűnést, ha egy teljesen felszerelt, berendezett és élelemmel ellátott laktábor a lakók egy vagy több napra is elhagynak, anélkül, hogy azt bezárnák. Történik ez pedig nem azért, mintha a lakók azt gondolnák, hogy: „aki betörni akar, azt ügyis megteszi és hozzá még leüti lakatainkat is”, hanem egészen más okból, és azt rendesen meg is mondják egy, az ajtóra erősített papírdarabon vagy fatáblán, melyen durva betűkkel körülbelül a következőket lehet olvasni: „Bátran lépj be idegen és helyezkedj, amennyire lehetséges, kényelembe, de átok azon az emberen, ki egy esekélyaságot is ellop.” Mindkét dolog szószerint értendő, a meghívás úgy mint a fenyegetés; az első felszólítás tiszta szívből jön, amennyiben felhívja a vándort, hogy az élelmiszerekből azt és mindenből annyit vegyen, amennyire éhségének csillapítására szüksége van. Fekhelyül nyugodtan összehordhatja a legújabb gyapottakarókat és a legtömöttebb zabos zsákokat és addig pihenhet itt, ameddig egy elfáradt embernek ezekben az erdősegekben egyáltalán pihenésre és álmra szüksége van. Mindent szívesen adják neki. De jaj annak, ki ezen jótételményekkel és ezen tulajdonképen határtalan bizalommal bármily módon is visszaél; legyen az úgy, hogy távozáskor a tüzet nem oltja el és a visszatérők a vadonban otthon helyett egy füstölő rombalmot találnak, melyben mindaz el van temetve, ami törekvéseiket és gondolataikat évek óta foglalkoztatva, világukat alkotja, vagy legyen az úgy, hogy az elvetemedett egyén beren-

dezési tárgyakat rosszakarathól összetör, vagy azokat más módon megrongálja, vagy pedig úgy, hogy vándorlásait folytatva, olyasvalamit visz el, ami nem az övé.

Ha az ilyen embert elfogják, nem sokat teketóriáznak vele. Tegyük fel, hogy a távolság a legközelebbi bírósághoz csak 50 kilométer. Ez azonban azon egyéneknek, kik a tettest oda szállítják, jó időben két, rosszban pedig három napi gyaloglást jelent. Ugyanannyi az idő vissza; ez pedig csak az utra egy egész heti munka, azaz pénzvesztéséget jelent. Ehhez jön még az a gondolat is, hogy a feljelentőkre egyéb alkalmatlanság, mint bírósági procedurák, kihallgatás, tanuskodás stb. is vár.

Feltéve, hogy a károsultak mindebbe beletörődnek is, mégis (az ő szempontjukból) joggal mondhatják: „Mit tud az a városi bíró és ügyvéd arról, hogy egy fejszének, egy baltának kint az őserdőben mi az értéke? Ő előttük ezen tárgyak csak néhány dollárnyi értéket jelentenek, míg nekünk adott körülmények között létünk függ tőlük.”

Mindez még érthetőbb lesz, ha elképzelünk magunknak egy vadászt vagy egy csapdaállítót, kik Észak-Amerika hőmezőin üzik mesterségüket.

A csapdákra, puskákra stb.-re sok pénzt adtak ki s adóssai is azon vállalatnak — a prémizletnek — mely őket kiküldötte. És most valakinek — teszem egy elzülött aranyásónak — alkalomadtán eszébe jut, hogy elrontja a csapdákat, ellopja a töltényeket vagy ehhez hasonlót művel. Még ha a csapdaszállító abban a helyzetben van is, hogy ezen tárgyak beszerzésére rendelkezik a szükséges pénzösszeggel, még sem vehet azonnal új csapdákat, töltényeket stb. A legközelebbi telep sok kilométernyi távolságra van, az út oda és vissza hetekbe kerülhet, melyek éppen a legértékesebbek, mert abba az időbe esnek, melyben a prémes állatok egy bizonyos helyen tartózkodnak, hogy azután ismét eltűnjenek, vagy egy más vadásznak zsákmányul essenek. Az egésznek azután az az eredménye, hogy a csapdaállító csak kevés árut szállíthat, adósságai a vállalatnál nőnek és e mellett az ő hirneve is csorbat szenved. Rossz néven vehetjük ezek után emberünktől, ha azt a gazembert, ki őt munkájában megzavarta és a létért való becsületes küzdelmét megnehezítette, egyszerűen lelövi?

Ezen embereknek a jó és rosszról való felfogásuk olyan durva és kezdetleges, mint az életmódjuk és igazságosan csak az összes körülmények mérlegelése után tételezhető meg, ezzel pedig a lincselés feletti szigorú felfogásunk enyhült.

A tulajdonképeni tárgytól való fenti eltérés azért volt szükséges, hogy megmutassuk, milyen veszélyeknek teszi ki magát az, ki ezen emberek életébe belenyúl, akiknek a tulajdonjogról stb.-ről való felfogásuk nem ítélhető meg a mi törvényeink szerint.

Ha fáj a feje⁷ ne tévovázzék, hanem használjon azonnal

Beretvás-pastillát

mely 10 perc alatt a legmakacsabb migraint és fejfájást elmulasztja. — Ára K 1.20. — Kapható minden gyógytárban. Készíti Beretvás Tamás gyógyszerész Kispesten. Orvosok által ajánlva. Három dobozról ingy. postai szállítás.

Éppen ezen veszélyek csábították és csábítanak azonban sok, dúsgazdag és az összes sportoknak hódoló fiatalembert arra, hogy a bűn útjára lépjen.

1909-től 1911-ig az Egyesült-Államok különböző városából több, a legelőkelőbb társadalmi osztályhoz tartozó fiatalember, akiket mindenki mint bátor lovasokat, uszókat stb. ismert, nyomtalanul eltűnt. Sokáig nem akadt nyom, melyből arra lehetett volna következtetni, hogy ezek bol lennének keresendők? A sok magándetektív-intézetek egyikének sikerült végül megállapítani, hogy a keresett fiatalembereknek az a különös gondolata támadt, hogy elmennek lovakat lopni, betöréseket elkövetni stb. A fiatalok eszméjüket meg is valószínűsítették, beszerezték a létező legjobb felszerelést és különböző kerületekben a lólopásokat tervszerűen üzték. Félreeső telepítvényeken összefogdosták, elhajtották s végül megölték a legjobb lovakat. Az állat hullájánál azután visszabagyták az állat értékét s azonfelül még valamit készpénzben, úgy hogy a tulajdonos szerintük nem szenvedett kárt. Egészen helyesen úgy számítottak, hogy a tulajdonosok követni fogják nyomukat és így a pénzt is megtalálják.

Eddig a dolog tulajdonképpen rendben volna. A tolvajok t. i. így gondolkodtak: a csikós, illetőleg a ménes tulajdonosa megkapta a pénzt, mi pedig a lovat és ezenfelül még kitűnően mulattunk és a veszélyes vállalkozás varázsát élveztük is. A károsultak azonban más véleményen voltak; üldözték a fiatalembereket és egyszer-músszor néhányat el is fogtak a különös tolvajok közül, kiknek azon védekezését, hogy «ők csak tréfáltak» nem fogadták el; miután tetten érték őket, a lótolvajokra szóló régi törvény nyert alkalmazást: felakasztás! Ez rövid úton meg is történt! Csak néhánynak sikerült borzasztó testi fenyíték árán szabadulni. Úgy a «biróknak» mint az «elitáltaknak» jó okuk volt hallgatni s így sokáig nem került a nyilvánosság elé, hogy az eltűntek mint lótolvajok az akasztófán vándoroltak a másvilágra.

A fenti esetekből kifolyólag bevezetett vizsgálat során még egy egész csomó igen épületes dolog került felszínre, melyek mind a «sportbűnök» rovására voltak irandók.

Igy 1911-ben New-York, Washington és több más államban is leginkább egyedül álló villákban és banképületekben számos, vakmerően végrehajtott betörés történt. A betörők főképen ékszereket és értékpapírokat, valamint apróbb használati és művészeti értékkel bíró tárgyakat vittek magukkal; a készpénzt figyelemre se méltatták. Néhány nappal a betörés után a károsultak azután postán vagy küldönc útján ismét visszakapták az ellopott holmit és ezenfelül rendesen még az eltörött ablaktáblákért, szétzuzott butordarabokért, feltört pénzszekrényekért stb. egy bizonyos összegű kártalanítást is. A károsult ezimére legtöbbször még egy levél is érkezett, melyben a tettesek az okozott alkalmatlankodásért bocsánatot kérnek, vagy

pedig a károsultnak tréfásan szemrehányásokat tettek azon bűneiért, melyekre a betörők az iratok átkutatásánál rájöttek. Véletlenül kiderült azután, hogy a tolvajok a legelőkelőbb társadalmi osztályhoz tartoztak és hogy tetteiket csupán az azokkal járó veszedelmek kedvéért, vagy azért hajtották végre, hogy embertársaikat bosszantsák. Azon ügyesség, melylyel a betörések végrehajtottak, arra engedett következtetni, hogy azoknál «szakemberek» is közreműködtek; tényleg ki is derült, hogy a «sportkedvelők», utjaikon bivatásos betörőket is vittek magukkal és ezeket tanítói működésükért busásan fizették.

Hasonló eset történt Baltimoreban. Ott a rendőrség több esetben néhány fiatalembert, közöttük két fiatal leányt is zsebtolvajlásban ért tetten. A vizsgálat kiderítette, hogy ezen zsebtolvajlások is sportból követték el és hogy a tettesek egy esetben sem szenvedtek kárt, mert az ellopott tárgyak a «talált tárgyakat nyilvántartó rendőrségi hivatal»-ba küldettek, honnan a károsultak — újsághirdetés által figyelmeztetve, — a tárgyakat ismét elvihették.

A «sporttolvajok» a zsebmetszés tudományát ugyancsak hivatásos zsebmetszőktől tanulták, kik e célra egész tolvajiskolákat rendeztek volt be, melyek minden szükségessel, mint felöltözött babák stb. fel voltak szerelve.

1900-tól 1907-ig a new-yorki legfelsőbb «négy száz»-at, legzárkózottabb társadalmi összefogételüknel is előfordult tolvajlások tartották izgalomban, melyek következtében a milliárdosok pazar életmódjában is kellemetlenségek merültek fel.

Előkelő estélyi öltözetbe bujtatott titkosrendőrök minden fáradozása biábaláló volt, a tettest nem sikerült elfogni. Csak az a feltevés maradt tehát hátra, hogy a tettesek csak ezen társaság tagjai lehetnek és a legtapasztaltabb zsebtolvajt is megszégyenítő ügyességgel és vakmerőséggel járnak el.

Az elveszett, illetőleg ellopott drágaságok értéke már egy millió dollárnál is többet tett ki. Különös feltűnést keltett egy becses, 200,000 dollár értékű ékszernek az elveszése, mely a tulajdonosnőnek new-porti villájából lopatott el. Még nagyobb feltűnést keltett azonban, midőn a károsult nő néhány héttel később kijelentette, hogy az elveszettnek hitt ékszert new-yorki palotájában felejtette és ott meg is találta. Ily nagyfoku feledékenység még egy milliárdosnőnél is kell, hogy feltűnést keltsen és így általános volt az a vélemény, hogy a tolvajlást egy, a meglopott nőhöz közelálló egyén követthette el és hogy a titokzatos esetet ezért akarják agyonhallgatni.

Rövidesen ezután egy, a new-yorki legelőkelőbb társaságban vezető szerepet játszó hölgy íróasztalából 10,000 dollár készpénz tűnt el úgy, hogy a tettesnek legcsekélyebb nyoma sem maradt hátra. A lopás egy társadalmi összefogétel alkalmával történt és miután a palota egész

HA KÖHÖG, HASZNÁLJON AZONNAL
HURUTPASZTILLÁT!!

mely a legmagasabb köhögést is azonnal elmulasztja. 1 doboz 50 fill.
3 doboz 1 K 20 f. Kapható mindenütt. Készíti Gerő Sándor gyógyszerész, Nagykovács.

Reuma, csúsz, közvény, mindennemű megfázástól eredő
fájdalmat párszori használat után megszüntet a Gerő-féle
MENTHOL REUMASZESZ

Ára 1 kor., 3 üveg 2 K 50 fill. Készíti Gerő Sándor gyógyszerész, Nagykovács.

időn át a legszigorubb őrizet alatt állott, abba észrevétlenül senki sem tudott volna behatolni: miután továbbá a cselédség feltétlenül megbízható volt és tisztességükért a háziasszony kezességét vállalt, csak az az egy lehetőség maradt még hátra, hogy az előkelő vendégek egyike nyitotta fel az íróasztalt és lopta el a bankókat.

Egy velencei ünnepély alkalmával, mely ugyancsak a 400 leggazdagabb new-yorki lakóst egyesítette, a legmesszebbmenő óvintézkedések történtek, hogy minden lopás lehetetlenné tétessék. Midőn a vendégek eltávoztak, mindezeknek dacára sok drágakő és ékszer hiányzott. Sőt néhány egészen közönséges betörés is kíséreltetett meg két new-yorki milliomos palotájában, melyek ugyancsak előkelő gazemberek közreműködésére engedtek következtetni.

A gonosztevők azonban egy esethen sem üldöztettek, sőt az érdekeltek azon voltak, hogy a megtörténtekekről ne jusson semmi nyilvánosságra.

1907. évi január havában azután egy rövid közlemény jelent meg a lapokban, mely szerint egy, az előkelő társasághoz tartozó egyén lopáson tettenéretett. Lakásában százával találták az ékszereket és tucatszámra a nagy összegeket tartalmazó pénztárczákat.

Minden egyes tárgyra fel volt jegyezve, hogy mely napon és mely órában és honnan lopatott el. Egy „Végrendeletem” felírással ellátott borítékban egy írás feküdt, melyben az összes tolvajlások pontosan fel voltak sorolva és abban fel volt említve az is, hogy az összes tárgyak halál esetén a károsultaknak névtelenül visszaküldendők. Eljárását indokolandó a tolvaj megjegyezte, hogy a milliárdosoknak meg akarta mutatni, hogy ők, minden pénzük dacára, mégis veszélyeknek is ki vannak téve. Ő nem gondolt arra, hogy a lopott tárgyakat megtartsa. Egy részük már visszaadatott a tulajdonosoknak, egy más részük pedig ugyancsak, de csak később vándorolt volna névtelenül gazdájukhoz vissza.

A veszélylyel való játék különös ingerrel volt ő reá és azt épen oly sportszerűen üzte, mint a gépkocsizást vagy a vadászatot.

A végrendeletben foglaltak teljesen szavahihetők voltak, mert az ellopott tárgyak egy nagy része tényleg már visszakérült a tulajdonosokhoz és a tolvaj maga is többszörös milliomos volt. Bíróági eljárásra ez esetben sem került a sor, mert az egész ügyet rövidesen eltűsölták.

(Vége köv.)

Oktatás az őrsön.

Irtó: Argay Ferencz m. kir. csendőrfőhadnagy.

(Folytatás.)

VIII. Oktatás megosztása.

Az őrsön való oktatás ekként való szervezése nagy terhet s felelősséget hárít az őrsparancsnokra s minden-

kor feltételezi, hogy az kötelességeit ellátni tudja és akarja is. Kisebb őrsökön az oktatással járó munkát az őrsparancsnok, azt hiszem, képes lesz elvégezni, nagyobb létszámmal bíró őrsökön azonban szükséges lesz az oktatás munkáját az őrsparancsnok s altiszt helyettese között megosztani, városi őrsökön pedig, ha elegendő altiszt áll rendelkezésre, minden kiképzési csoportot ajánlatos más és más oktatóra bízni.

Ila tényleg több oktató vezeti az oktatást, azok egymást kivételesen, de csakis olyankor, amikor az egyik oktató a hozzátartozó oktatandókkal buzamos ideig (pl. vezénylés miatt) foglalkozni nem bír, helyettesítetik is. Rövidebb ideig tartó távollét esetén (szolgálat) csupán arra folynak be, hogy az oktatandók a napirend szerinti foglalkozási időben, feladott leckejükkel foglalkozzanak.

Megosztott oktatás esetén is azonban a katonai gyakorlatok (szuronyvívás, kardvívás) lehetőleg az őrsparancsnok vezetése alatt veendők elő.

IX. Oktatási napok.

Már az Általános szolgálati határozványok felismerték annak szembeötlő hátrányát, hogy oktatásunk egy lényeges, messzekiható fontosságú része altisztek által végeztetik s mind ez a szolgálati könyv, mind az Utasítás a szemlék megtartására című szolgálati könyv a szemlélő előjáróknak, nevezetesen és első sorban a szakasparancsnokoknak első és fő kötelességévé teszi az őrsön való oktatást. Különösen a járőrvezető- és altiszti sarj-képzésnél kívánatos egy magasabb rendű pedagógiai tényező behatása.

A mai szemlerendszer mellett azonban, amidőn a szakasparancsnok őrséit évente csupán kétszer látja, ily alkalmakkor is sokszor legénységét szemle s így oktatás alá nem vonhatja, oktatása és befolyása nem lesz rendszeres és ennél fogva hatásos sem lehet, annál kevésbé fog rendszeres, ily eredménnyel járni a szárnyparancsnoki vagy törzstiszti szemle.

Bárhogyan rendezzük is az őrsön való oktatás kérdését, ha változatlanul az altisztek kezében marad az, *ideális eredményeket a járőrvezető és altiszti sarj képzése terén nem várhatunk.* Már pedig a fokozódó igényeknek megfelelően fokozottabb alapossággal kell, hogy történjék ezek kiképzése is.

Bizonyítja ennek az irányzatnak kívánatos voltát a központi továbbképző tanfolyammal való kísérletezés.

Csak hogy a kiképzés ily módja a közbiztonsági szolgálattól vonja el a legénységet, holott ennek megtörténnie nem szabad. Ezzel azután már meg is határozott volna, milyen legyen az ideális járőrvezető- és altiszti sarj-képzés. Egyrészt ne vonja el a kiképzendő legénységet a közbiztonsági szolgálattól, másrészt mégis az altisztnél magasabb rendű tényező befolyásával kell, hogy történjék.

Ez pedig csak akkor lehetséges, ha a szakasparancs-

BUTOR

készpénzért v. részletfizetéssel legjutányosabb áron
EHRENTREU ÉS FUCHS TESTVÉREKNél
BUDAPEST, VI., TEREZ-KÖRÚT 8. SZ.
Képes árjegyzék ingyen. :: Telefon 88—59.

BUTOR

Rajner főherceg. (Elhunyt január 27-én.)

nok a mainál hatásosabb módon foglalkozhat a kiképzendővel.

Minden szakasziparancsnok szemléi alkalmával összes legénységevel foglalkozik. Ez uton megismeri azok képességeit, kiképzési színvonalukat s továbbképzésre való alkalmasságukat. Módjában áll kiválasztani a 'másodcsendőrök közül azokat, akik járőrvezetők, ezek közül azokat, akik altiszti sarjakká képezhetők.

A kiválasztottakkal a kijelölt tananyagot s tantervnek megfelelően külön s behatóbban kell foglalkoznia.

Oktatási napokat kell rendszeresíteni, amelyeken ez a foglalkozás történik.

A kiválasztott legénység meghatározott időszakokban a szakasz székhelyén összegyűl, annak figyelembe vétele mellett, hogy ezáltal a közbiztonsági szolgálat hátrányt ne szenvedjen.

Úgy gondolom, hogy némi költségtől sem szabadna visszariadni.

Elvül szolgálna, hogy az őrsről való távollét a 24 órát csak kivételesen érné el, tehát az őrsről való távollét a közbiztonsági szolgálatot nem érintené és rendszerint csak egy-egy vezénylési pótlíj merülhetne fel. Szállító eszközként — költség kimelés végett — csak vasut lenne igénybe vehető. Ha valakinek kiképzése ekként nem történhet, alkalmi áthelyezéssel lehet segíteni. Ha a szakasz elhelyezési viszonyainál fogva az összes kiképzendő ezen elv betartása mellett össze nem

gyűjthetők, ott a szakasz székhelyén kívül még egy kiképzési központ jelölendő ki, hova azután a szakasziparancsnok kiszáll.

Egyelőre elegendőnek vélem, ha minden két hónapra egy oktatási nap esnék. Oly időszakokban, amidőn szakasziparancsnoki szemle esedékes, az oktatási nap ezzel kapcsolatosan minden járásbeli legénység számára a járás székhelyén tartandó meg s evégett a szemle-idő 12 órával megbosszabbítható lenne. Ily alkalmakkor mód nyújtatnék kevesebb kiképzendővel behatóbban foglalkozni.

Minden oktatási napon legalább hat óra elmélet és két óra gyakorlat tartandó. Megmagyarázandó a nyolcz hétre terjedő anyag és számon kérendő a feladott lecke.

Az oktatási napokon résztvevőkkel szemben az őrsparancsnoknak csupán az a kötelessége, hogy azok segélyére, támogatására legyen, a napirend szerinti foglalkozásukat ellenőrizze és a heti anyagot számonkérje.

Az írásbeli stb. feladatokat a szakasziparancsnok adja fel, de a kidolgozatokat az őrsparancsnok minden héten elbírálni tartozik, az oktatási napokhoz azonban a vonatkozó füzetek mindenkor elviendők, amikor a szakasziparancsnok által felülbíráltatnának s rövid időn belül az őrsre visszaküldetnének.

Az első kiképzési csoportba tartozók oktatási napokon egyáltalán nem vesznek részt. Így lenne ez azokkal a második kiképzési csoportbeliekkel is, akik az oktatási napokon már egy éven át résztvettek és a kijelölt anyagot sikeresen áttanulták, feltéve, hogy továbbképzésre nem alkalmasak, továbbá az oktatási napokon már résztvett III. csoportbeli egyénnel is.

Mindezek folytatólagos oktatása tisztán az őrsön történik, ellenben szemlék alkalmával a szakasziparancsnok előrehaladásukról, illetve az elvégzett anyagban való megerősödéssel meggyőződést szerezni tartozik s hanyatlás esetén oktatási napokra vonhatja őket.

X. Az oktatás módszere.

a) Elméleti oktatás.

Az elméleti oktatást illetőleg az Általános szolgálati határozványokban lefektetett elvek a pedagógiával ellentétben nincsenek. Célyszerűségi és gyakorlati okokból mindazonáltal ajánlatos lesz azoktól némileg eltérni.

Az elméleti oktatásnál törekedni kell: megértésre és elsajátításra.

A megértést a megmagyarázás és a szemléltetés fogja szolgálni.

Általában az oktató jelölje meg az anyagot, amelylyel foglalkozni akar. E célból vegyen alapul egy gyakorlati példát, ha a közelben egy odavágó eset a gyakorlatában előfordult, vegye ezt alapul és erről térjen át a megmagyarázandó tananyag részére. A gyakorlati példából való kiindulás felkelti az érdeklődést, előmozdítja a megértést és könnyíti a tananyag rész megjegyzését is. Mindenkori a szolgálati könyv és sohasem valamely magyarázó segédlet veendő igénybe, mert a szol-

POLGÁR SÁNDOR
orvosi műszer- és kötszer gyárosnál
telep: Bpest, VII., Erzs. bet-körút 50.

legutányosabban becsoroszbelők összes botogápolási tárgyak, kötszerek, fecskendők, m. kir. szab. Polgár-féle sérvkötők, gnm. műberianák stb. stb. — Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küld az üzletvezetőség, csak megadandó, mily tárgy szükségeltetik.

Ezen hirdetés beiktatása esetén 10% ártedvemény a Csendőrs. Lapok olcsóbban.

gálai könyvekkel kell megismerkedni. (Kivételnek esupán az I. csoportbelieknek lehetne helye.) A megbeszélendő anyagot most olvassa fel és ismertesse az egyes és magyarázatán szoruló szók jelentőségét. Ezután — a kiindulási példa alapján az egész fogalmat — a szók közötti összefüggést kell megmagyarázni. Minél kisebb értelmi képességű egyén az oktató, annál egyszerűbben kell vele beszélni. A sok beszéltől általában óvakodni kell, ez összezavarja, megriasztja az oktató, a sok példát is mellőzni kell, ezek megosztják a figyelmet, ellenben ajánlatos mindig jellegzetes, kételyt nem hagyó példákat használni. A magyarázatot kívánó szók megmagyarázása a legegyszerűbb módon kell, hogy történjék, ha lehet, egy oly szóval, mely hasonló jelentőségű a csendőr előtt ismeretes, esetleg megmondjuk, hogy a szót jelentő tárgy stb. mire való, hol fordul elő, ha lehet, a tárgyat felmutatjuk. Meghatározásokat (definíció) használni nem szabad. Ha valamilyen elméleti részt több szempontból kell megvilágosítani, ami az I. csoportbelieknek kerülendő, akkor sem szabad eltérni a kiindulási példától, hanem ezt alapul megtartva, kell kimutatni a különböző lehetőségeket.

Már említettem, hogy a rokon tantárgyak a tanrendbe is akként veendőek fel, hogy az összefüggő részek egy időben jussanak oktatás alá. Ilyen összefüggő különböző tantárgyakból vett anyag megmagyarázásánál is a lehetőséghez képest mindig egy és ugyanaz a példa tartandó meg, természetesen megfelelő változtatással.

Ott, ahol a tanrend nem állítható össze ennek a szempontnak megfelelően, ha csak lehetséges, az oktató létesítse az összefüggést, akár a felhasznált példák segítségével, akár az illető anyagnak az összismerethez való viszonyának kimutatásával.

Az elsajátítás az oktatott feladat. (Ezzel külön fogok foglalkozni.) Az elsajátításra határidő tűzendő ki s a feladott anyag akkor részletesen számon kérendő. Ekkor már módjában áll az oktatónak különböző példákból kiindulni s ezekkel a megértés fokáról meggyőződést szerezni és a tudást mélyíteni.

Az elméleti oktatást előmozdítja, a megértést, de a memorizálást is könnyíti a szemléltetés. Ennek különösen a gyakorlatoknál lesz nagy jelentősége, de túlnyomórészt sikerrel használható az elméleti oktatásnál is. Szemléltetésnél felhasználhatók az oktató által beszerzett szemléltetési tárgyak, a gyakorlati szolgálat s a mindennapi élet.

A szemléltetésről s az ezen alapuló gyakorlati oktatásról c) pont alatt bővebben igyekszem kifejteni nézetemet.

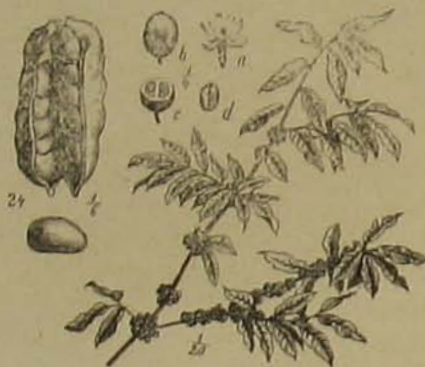
(Folytatás köv.)

ÁLTALÁNOS ISMERETEK.

A kávéról.

A kávéról, erről a ma már palotában kunyhóban egyaránt elterjedt élvezeti czikkről a nagyközönséget is igazán érdeklő dolgokat ír dr. Rotschnek Jenő a „Természettudományi Közöny” legutóbbi füzetében, a honnan mi is átvesszük az alábbi részeket.

A kávé használata mind az öt világrészben el van terjedve s a kávéfa sok vidéknek legfontosabb gazdasági növénye. Ezt jelzi az is, hogy Costarica köztársaság czimerében kávéfa van.

A kávéfa ága termesszel rakva, a magtartólevele, kávészem és virág.

A kávéfa forró égövi növény, nálunk legfeljebb üveg-bázakban látható. Szabadon egész Európában csak egy helyen látható, a felsőolaszországi Lago Maggioreban levő Isola Madren, a melynek különleges fekvésénél fogva valószínű trópusi éghajlata van s a hol tulajdonosai, a Borromei herczegok már több mint 200 éve forró égölvi növényekből álló botanikus kertet tartanak fenn. A kávéfa a Galajfélék (Rubiaceae) családjából való Coffea nemhez tartozik, a melynek 50 fajja közül azonban élvezetre alkalmas kávészemeket csak két faj szolgáltat, úgymint a Coffea arabica s a Coffea liberica. Ezek között is az utóbbi alarendeltebb jelentőségű, míg az előbbi, az arabiai kávéfa, a régebben használt, általánosabban művelt, s a legjobb kávé szolgáltatja.

Az arabiai kávéfa eredeti hazája Kelet-Afrikában, Dél-Abesszinia és a Viktória Nyanza-tó környéke, hol a kávéfa nagy erdőségeket alkot. Fája 8—10 méternyire megnő, levelei örökzöldek, nagyon hasonlítanak a babérlevelekhez, csak hogy jóval nagyobbak s 20 czm hosszúságot is elérhetnek. Virágainak alakja és illata a jázminéra emlékeztet, ezért a kávéfát Jussieu arabiai jázminnak (Juzminum arabicum) nevezte el.

Az arabiai kávéfa három éves korában virágzik és terem először. Legkiadóbb hat éves korától fogva s 20—30 éven át terem. Egy-egy kávéfáról $\frac{1}{3}$ —1 kg, ritkábban ennél több kávészemet gyűjtenek; legtöbbet terem a braziliai, legkevesebbet a ceyloni és jávai kávéfa. A virág élete csak néhány napig tart, azonban a fa évenként többször is virágzik, úgy, hogy állandóan van rajta virág, éretlen és érett termés; az utazók

● Olje meg

● De vigyázzon,

● VETERINÁRIA

● DROGERIÁBAN, BUDAPESTI, LÓNYAY-UTCZA 19. b. SZ.

a gazdaságában és háztartásában nagy károkat okozó egereket és patkányokat, hogy hasznos állatait meg ne mérgezzék: 5197

■ A Morrattin

a mezői és házi egerek és patkányok között pusztító betegséget idéző elő, megöli őket, de a többi állatra és az emberre ártalmatlan. — Megrendelhető a 5197

Egy holdra elegendő egérirtó ára 3 korona 50 fillérbe kerül. — Irjon egy levelező-lapot.

Az újjászüllött leendő trónörökös első fényképe. (Ferencz József Ottó főherceg, Károly Ferencz József főherceg újszüllött fia.)

egybehangzó állítása szerint gyönyörű tarka látvány egy kávéfa erdő, a maga fényeszöld lombjával, fehér virágaival, zöld, sárga és vörös gyümölcseivel.

Sok századon keresztül az arabiai kávéfa volt az egyedüli kávéfa, melyet nagyban termesztettek a 70-es években elkezdtek más *Coffea*-fajokkal is kísérletezni. A kísérletek meglehetősen eredménytelenek voltak, a mennyiben élvezetre a nagyban való termelésre csak egy faj, a libériai kávéfa (*Coffea liberica*) mutatkozott alkalmasnak.

A libériai kávéfa (*Coffea liberica*) hazája Nyugat-Afrikában a Libériai köztársaság és az ezzel szomszédos területek. Általában az arabiai kávéfához hasonló, de mindenképpen nagyobb, durvább és ellentállóbb, magva is nagyobb, de silányabb minőségű. Ezzel szemben előnye, hogy bővebben és már második évétől kezdve terem.

Mindkét kávéfajnak gyümölcse hét-tíz hónappal a virágzás után megéri, mi szép piros színéről könnyen felismerhető.

A fán egyidejűleg, különböző érésű gyümölcsök lévén, az érettek leszedése különös gondot igényel és ott, ahol erre nem ügyelnek, mint például Bolíviában, silányabb minőségű kávé termelnek. Az arabok a gyümölcsöt addig hagyják fáján, a míg túléri és könnyen lerázható. Állítólag erre vezethető vissza az arabiai kávé kiváló minősége.

A leszüretelt gyümölcs további feldolgozás végett a gyárba kerül, hol vagy a nedves, úgynevezett nyugot-indiai, vagy pedig a közönséges, száraz eljárásnak vetik alá. Az előbbi eljárás szerint a gyümölcsöt vízárammal és szűrőgépekkel hűstől megfosztják és így a magvaktól nagyjában elkülönítik. A magvakat vízárammal az erjesztőkádakba mossák és 2-3 uapig ott állani hagyják. Ez alatt az idő alatt a magvakhoz tapadt hússos részek teljesen erjedésnek indulnak, megpuhulnak,

mikor könnyen lemoshatók, míg maguk a magvak nem erjednek el. Az erjesztőkádakból a magvak ismét vízáram útján lapos mosókádakba kerülnek, ahol az állandóan áramló víz a hozzájuk tapadt nyálkás anyag utolsó nyomait is lemossa és a silányabb és éretlen magvak a víz felszínén úszva, könnyen eltávolíthatók. A mosókádakból nagy drótszitákra kerül a kávé, hogy a víz lecsapoghasson; innen kövezett vagy cementezett szárítókba teszik, hol arasznyi magasan felhalmozva, napjában többször átlapátolják addig, a míg teljesen megszáradt.

A száraz eljárásnál a gyümölcsöt egyszerűen kupacokba rakják, vagy pedig vékony rétegben kitergetik, midőn a Nap hevétől megszáralódik és teljesen beszárad, végül a külső megszáradt kemény réteget hámozógépekkel elkülönítik a magvaktól.

Mindkét eljárás befejeztével a magvakat még a belső pergamentszerű burok veszi körül, melyet külön gépekkel távolítanak el, legtöbbször már csak az európai kikötő városokban. Ezután ismét újabb gépekkel csiszolják a kávészemeket, majd rosták segítségével nagyság szerint különválogatják és oszmagolják őket. Szokásos a kávészemeknek úgynevezett szépítése is, midőn sárga okkerrel, vagy pedig faszénnel és indigóval zöldecs, illetőleg sárgás és barnás színüket élénkebbé teszik. Szokásos az úgynevezett csinozás is, midőn a kisebb szemeket gözzel felduzzasztják, hogy nagyobbak legyenek, a mi azonban már határozott csalás, mert így a silányabb árút a jobb minőség árában adják el. Ez az eljárás a zamatra is rossz hatással van; és még nagyobb csalás, ha az így csinozott kávé még csiszolással szépítik is.

Mint minden termesztett növénynek, a kávénak is talaj, égbajlat, termelési mód stb. szerint rengeteg válfaja van, melyek közül csak néhányat ismertettek.

A mokka-kávé Arábiából és Abesszíniából származik, zöldesszürke, aprószemű, kiváló minőségű; Moka vidékén ugyan nem terem kávé, de Arábia belsejének termését itt rakják hajóra. Innen kapta nevét. A jávai és szumátrai kávé sárgás, vagy barnás és különösen nagyszemű; a ceyloni kávé feltűnően világossárgás színű s különleges savanykás ízű. A mexikói sötétkéke játszó és zöld, jó minőségű, de gondatlanul bánnak vele, a mi sokat levon értékéből. A guatamalai kávé sötétzöld kékes árnyalattal, a középamerikai fajok közt a legjobb minőségű. A venezuelai kávé a jávaihoz hasonló; a portorikói igen jó minőségű, de kivitelre nem igen kerül, mert legnagyobb részben hazájában fogyasztják el; a jamaikai aránylag nagyszemű; a brazilai sokféle, általában apróbb szemű, zöldes, ritkábban sárga, s az ntöbbit, babár meglehetősen ok nélkül, nagyon kedvelik.

A kávénak, mint élvezeti cikknek értékét a benne foglalt koffein, valamint a pörkölésnél keletkező zamatos anyagok adják meg.

A koffeintartalom azonban csak az emberi élvezetre használt arabiai és libériai kávéfára s még néhány más *Coffea*-fajra nézve jellemző, nem pedig az összes *Coffea*-fajokra, mert van több, például *Coffea Mauritiana*, *Coffea Bonnierii* stb., a melyek egyáltalában nem tartalmazzak koffeint. Érdekes, hogy a koffeintől mentes kávéfajok mind Madagaszkárbau otthonosak, míg azok, a melyek Afrika száraz földén termettek, mindenikben van koffein.

Egy másik fontos alkotórésze a kávénak a kávécsersav, mely különösen a pörkölt kávé zamatjának keletkezésében visz szerepet.

Miként ismeretes, a kávészemeket használat előtt pörkölik; így felapríthatók és darálhatók. Pörkölés közben fejlődik ki a kávé finom zamatja és e miatt kedvelt élvezeti szere mind az öt világrésznek. A kávé zárt edényben, kavarás közben pörkölik. Pörköléskor a kávé megbarnul, végre sötétbarna színt ölt, a felületén kiváló kávéolajtól zsírfényűvé válik s meglehetősen megduzzad. A jó pörkölés valóságos művészet, mely nagy gondot s jártasságot igényel, mert tőle függ a kávé zamatja. A helyesen pörkölt kávéból kitűnő, finom ízű, helytelenül pörköltből élvezetetlen ital készül.

A kávé élvezetének legelterjedtebb módja az, a mely nálunk is divik. A pörkölt és megdarált kávé forrásban levő vízzel lefedett edényben leforrázzák, s az így előállított forrázatot cukorral megédesítve s tejjel elegyítve isszák. Fontos, hogy a kávé forró vízzel csak leforrázzuk s ne főzzük, mert főzés közben aromájának nagy része elillan. A főzéssel készített kávé kevésbé jó, mint a forrázott. Az európai országok közül Spanyolországban és Portugáliában inkább csokoládét isznak, mint kávé; ezekben az országokban a kávé is csokoládé módjára készítik, a mennyiben a pörkölt kávé vízzel, tejjel és cukorral együtt főzik, miáltal kávéjuk íze teljesen különbözik a mi kávénk ízétől. Törökországban, s általában Keleten a kávé nem darálják, hanem közel lisztfinomságúra megőrlik, a csészét harmadrészeig e finom porral megtöltik, forró cukros vízzel leöntik s ezt a forrázatot mindenestől isszák.

Egészen másként élvezik a kávé eredeti hazájában, Kelet-Afrikában; valószínűleg a kávé használatának ez az ősi módja; ugyanis Ugandában, a Viktória Nyanza-tó vidékén a yers kávémagot rágják, akárcsak a kóladiót, vagy a bagót. Ezen vidékkel szomszédos területen, a Tanganyika-tó partján pedig az ott honos *Coffea microcarpa*, *Coffea laurina* és *Coffea Zanguebariae* fajoknak yers magvait rágják. Észak-Abesszíniában a kávéfának

a leveleit, a melyek szintén koffein tartalmúak, leforrázzák, mint nálunk a teát, s ugyanezt teszik a malájok Szumatra és Jáva szigetén. A szomáli négerek a félérett gyümölcsökből sűrű levest főznek s azt kanalazzák. Arábiában csak a kávéfát termő vidékeken készítik a kávé pörkölt kávémagvakból, míg a többi vidékein a gyümölcsnek szárított és megpörkölt húsából készítik az italt, melyben a húsak cukor- és koffeintartalma viszi a főszerepet. Perzsia egyes vidékein a gyengén pörkölt kávé finom lisztte őrlik s ezt eszik kávéskanál-számmra. Kelet India egyes vidékein yers kávébabból készítik az italt. Legkülönösebb módja a kávé élvezetének mindenesetre az, a mely Arábiában, Aden vidékének benszülőtteinél divatos. Ott a gyümölcsöt megrágják, forró vajba, vagy olajba teszik, lefedik, egy darabig párolják, azután a vajat vagy az olajat leöntik róla, s tetőtől-talpig bekenik vele magukat. A leírt módon elkészített kávégyümölcsre újabb olvasztott vajat, vagy olajat öntenek, mézet s főtt kukoricát elegyitenek hozzá s készen van a kitűnő eledel. Kelet-Indiában egy kis cibetmacskafaj különös szeretettel dézsmálgatja a kávéfa édes, érett gyümölcsseit, magvait azonban nem bírván megemészteni, azok változatlanul mennek át belén; a benszülőttek ezeket a kávészemeket kiválogatják *Paraduxurus* ürülékéből, bogy belőlük különösen kedvelt kávéjnkat készítsék.

Nem tudjuk, hogy kávéból mikor készítettek először italt. Az orvosi tudományok atyja, Hippokrates, Kr. e. az V. században megemlékezik az orvosszerül használt egyiptomi babról s az abból készült gyógyító hatású forrázatról. Nehéz eldönteni, hogy e névvel a kávé, vagy más magot illetve-e? A keresztes háborúk idejében a kávé keleten még nem volt elterjedve. Magában Arábiában is csak a XV. században fogyasztottak általánosan kávé. Régi krónikák szerint Arábiában állítólag már a X. században is ismerték.

Faustus Noiron, egy 1691-ben megjelent latin nyelvű, a kávéról írott munkájában közli azt a mesét, hogy a X. században egy arabiai kolostor kecskéi kávéfában bővelkedő vidékre kerültek, a kávéfa leveleiből, gyümölcséből ettek, mitől nagyon vidámak lettek s egész éjjel álmatlanul ugráltak; ez a barátoknak tudomására jutván, maguk is megkísérlették a kávé hatását és kitűnő áloműző szernek találták. Tekintettel arra, hogy a kávéfa Arábiában vadon nem nő, ez a mese aligha vonatkozhatik a kávéra. Azonban terem Arábiában egy a *Celastraceae* családjába tartozó *Catha edulis* nevű cserje, melynek koffeintartalma leveleit rágják, azon kívül belőlük forrázatot is készítenek. E növények hatása megegyezik a kávéval. Régebben, a kávé elterjedése előtt, Arábiában és Abesszíniában nagyban termelték s általánosan használt élvezeti cikk volt, míg ma csak szűkebb körben használják. Lehet, hogy Noiron meséje arról a növényről szól, annál is inkább, minthogy arabul «kávé» általában növényből készült italt jelent, s a bort, a káthot, a kávé egyaránt jelentheti.

Az első európai, a ki saját tapasztalatai alapján ír a kávéról, Rauwolf Leonhardt augsburgi orvos volt, a ki 1573-ban járt Aleppóban s tíz évvel később megjelent munkájában jól leírja a kávénövényt és használatát; míg a kávéfa első ábrázolása Prospero Alpini «de plantis Aegypti liber» című 1592-ben Velenczében megjelent művében látható. Az első magyar, a ki kávé ivott, állítólag I. Apafi Mihály fejedelem volt, mikor 1663-ban Érsekújváron a nagyvezérnél tisztelgett. Legrégebben ismerték a kávé Egyiptomban, majd Perzsiában, a hol jóval a XV. század előtt, mikor Arábiában

ismerték meg, már használták. A kávé a törökök útján terjedt el Európában, hol csodálatos társadalmi hatása volt. Ugyanis a kávéházak rövid idő alatt általános, de különösen a politikusok, művészek, írók találkozó helyeivé váltak. Nagyon sok politikai és társadalmi újításnak bölcsője a kávéházakban ringott. Érdekes, hogy a törökök a »bölcsesség iskolájának« neveztek a kávéházakat. A szultánok, a papság hamarosan felháborodtak az onnan terjedő szabadabb eszmék ellen s ismételtelen elrendelték az összes kávéházak bezárását. Ugyanazt cselekedte II. Károly angol király is, ki 1675-ben az összes londoni kávéházakat, mint a »lazadás iskolái« bezáratta. Az első nyilvános kávéház Konstantinápolyban 1534-ben, Párisban 1672-ben, Bécsben 1683-ban, Berlinben 1721-ben, Magyarországon Pozsonyban 1730-ban létesült. Pesten 1848-ban a híres Pilvax-on kívül még csak két kávéház volt, míg ma már százakra megy számuk, s Budapest kávéházak tekintetében nagy számukat, valamint fényes berendezésüket véve első városa nemcsak Európának, hanem az egész földkerekségének.

Különösen érdekes körülmények között létesült az első bécsi kávéház, a melyről érdemes megemlékezni. 1683-ban Kara Mustafa seregei ostrom alá vették Bécs várát, a mely menthetetlenül el is esett volna, ha az ostromlottak segítségére nem jön Szobieszky János lengyel király, a ki a törököt szíjjelverte s megmentette Bécset a felhold uralmától. Az elfoglalt török táborban a lengyelek többek között nagy kávékészletet is találtak, a melyet egy Kolschinsky nevű lengyel katona kapott bátorsága jutalmául, s ezzel alapította Bécsben az első kávéházat a Schlossergasseban.

A közölt adatok szerint a kávé Európában elég lassan terjedt el és sokáig tartott, a míg mai népszerűségét megszerezte. Ezt a következő adoma is igazolja. Erzsébet angol királynő, mint ritkaságot egy font kávéát küldött ajándékba a francia királynénak, a ki azt átadta udvari szakácsának elkészítés végett. A szakács még sohasem látván kávéát, azt hitte, hogy valami különleges főzeléknek való babbal van dolga és föl-tette főni, azonban akármennyig főzte, a bab csak nem akart megpuhulni. Végre is jelentette, hogy az újfajta babot puhára főzni nem bírja, mert bizonyára az egyenlítő vidékén, a honnan ez a bab származik, a forró víz sokkal forróbb, mint minálunk, s csakis ott főzhető meg.

A kávé elterjedésének egyik főoka különben abban rejlett, hogy eleinte nehezen tudták megtanulni pörkölését s leginkább agyonpörkölt kávéból készítettek nem túlságosan kellemes ízű italt. Később nagyon elősegítette elterjedését az a szokás, mely Franciaországból indult ki, hogy tejjel elegyítették a kávéát, miáltal ize enyhébbé, simábbá vált, a mi az európai közönség ízlését jobban kielégítette. Amaz okok között, melyek a kávé elterjedését megnehezítették, első volt az idegenkedés minden újtól, azután aggodalmaskodás az egészség miatt, s végül az a félelem, hogy a hazai bor- és sörtermelésnek kárt okoz, miért mindenféle tilalmakkal igyekeztek megakadályozni, hogy a pénz külföldre vándoroljon. Ez utóbbi szempont készítette Poroszországban II. Frigyeset arra, hogy a kávékereskedelmet monopóliálja oly módon, hogy eltiltotta a kávéát otthon pörkölni, hanem nagy állami pörkölőket állított fel, melyekben drága pénzzel kellett a kávéát megfizetni. Csak egyes nagyuraknak meg a papoknak engedte meg, hogy külön díj lefizetése után, kávéjukat otthon pörkölhessék. Ugyanaz a törekvés, hogy az idegen származású kávé a pénzt külföldre ne terelje, indította meg azt a mozgalmat is, hogy a kávéát lehetőleg honi termékekkel

helyettesítsék. Ez a törekvés eredményezte, hogy a különböző kávépótlékok máig is Németországban vannak leginkább elterjedve. Ezeknek térfoglalását a kávé rovására a Napoleon által létesített szárazföldi zárlat is nagyon előmozdította.

A kávé használatának elterjedésével Európában nem tartott lépést a kávénak termelése eredeti hazájában. Ez a forró égővi gyarmatokkal bíró országokat arra indította, hogy igyekezzenek a kávé termelését gyarmataikon meghonosítani. Az első, a kiknek ez sikerült, a hollandiak voltak, a kik Arábiából hozott kávéval Jávában folytattak eredményes kísérleteket; itt 1690-ben szüretelték először ott termett kávéát, s ez volt kezdete az oly nagy jelentőségű délkeletázsiai kávétermelésnek. Amerikában is, Surinamban a hollandiak honították meg a kávé termelését 1718-ban, innen a francziák 1721-ben átvitték Cayennébe, Cayennéből 1727-ben került a kávéfa Braziliába, nagyobb mértékben azonban a XVIII. század vége felé kezdtek termesztetni s azóta Brazília a Föld legelső kávétermelő államává fejlődött. Kevés sikerrel járt a németeknek az a törekvése, hogy afrikai gyarmataikon a kávéfát meghonosítsák; nagy áldozatokkal megalapított kávétermelésük erősen hanyatlik.

KÉPEINKHEZ.

Gyász és öröm az uralkodó családban.

A közelmúlt napokban, *Rajner* főherczeg Ö Fensége elhalálozásával, gyász érte az uralkodó családot. A képeink egyikén bemutatott főherczeg 86 évet élt s legöregebb tagja volt az uralkodó háznak. E hosszú idő alatt úgy is mint katona, úgy is mint polgár kiváló érdemeket szerzett. Sok éveken át volt a hadsereg főparancsnoka s az osztrák Landwehr is neki köszönheti eredményes újjászervezését.

Eseményekben gazdag életében a tudomány és művészet iránt is élénk érdeklődést tanusított. Kedvelte, támogatta a tudomány és művészet terjedését s tudomány-szeretetről híres volt az egész tudományos világban.

Szeretett tudósokkal és művészekkel fesztelen érintkezésben állani és a nagy tudományos vállalkozások haladását és fejlődését és a művészeti törekvéseket mindig élénk figyelemmel kísérte és bőkezű támogatásával igyekezett is azokat minden téren előmozdítani.

Nemesszivi és messzelátó törekvéseinél és jótékony-ságánál fogva általános tisztelettel övezték a lakosság minden rétegében. S így nemcsak a történelem lapjain, hanem a birodalom lakossága szívében is hosszú ideig élni fog emlékezete.

A gyászt, melyet e haláleset okozott, nagyban enyhíti az az örömdetes családi esemény, hogy Károly Ferencz József főherczeg Ö Fensége, a prezuntív trónörökös nejének, Zita főherczegnőnek, akiknek házasságkötéséről annakidején mi is megemlékeztünk, pár hónappal ezelőtt fia született.

Az újszülött főherczeg, mint az az egyidejűleg bemutatott arcképen is látható, egészséges és korához képest erősen fejlett gyermek; okos szemcivel és gondolkozó arckifejezésével mintha már most is érezné azt a boldoratteljes mély tiszteletet, amely mint leendő trónörökös, most kicsiny korában is körülveszi s a melynek még fokozottab mérvhen fog részesévé válni annakidején a trónöröklés után.

HIREK.

A bosznia-hercegovinai pénzügyőrség bevonása a kölcsönös tiszteletadásba. A folyó évi január 4-én kelt 16,430/eln. 1912. számú honvédelmi miniszteri rendelet szerint, a bosznia-hercegovinai pénzügyőrség is bevonatott a fegyveres erő tagjai és m. kir. csendőrség közötti kölcsönös tiszteltetés kötelezettségébe. Az erre vonatkozó «Részletes határozványok» a csendőrségi Rendeleti Közlöny legközelebbi számában fog teljertartalmilag közöltetni.

Igazolványos altiszteknek posta- és távirtdasegéd-tiszti próbaszolgálatra bocsátása. A folyó évi január 25-én kelt 12,000/20—a. számú honvédelmi miniszteri rendelet szerint, a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úr az altiszteknek a posta- és távirtdasegéd-tiszti képeztetés megszerezhetése céljából, próbaszolgálatra bocsátását újból engedélyezte. Az erre vonatkozó fennebb idézett körrendelet szintén a csendőrségi Rendeleti Közlöny egyik legközelebbi számában fog közzététetni.

Kérelem. Sztaskó Károly, a bács-bodrogmegyei Felső-kaból községben állomásozó csendőr, kéri az I. csendőrkerület állományában szolgáló Olaj János csendőrt, kivel 1908. évben a 32. gyalogezred 4. századánál Bécsben együtt szolgált, hogy címét fontos okból közölje vele.

KÜLÖNFÉLÉK.

Elárverezett csontvázak. Santiago de Kubában a minap érdekes árverés volt. Egy nagy csontvázgyűjtemény került dobra, a mely azelőtt az elhunyt Domingo y Dominguer milliomosé volt. A csontvázgyűjtemény azért is érdekes, mert számos amerikai és kubai államférfinak és kutatónak a csontváza van benne. Valamennyi közül a legnagyobb áron, 15 ezer dolláron kelt el Martinez Kampos tábornoknak a csontváza, a ki 1879-ben Kubán megszerezte a főhatalmat a Kuba történetének lényeges fordulatot adott. A legrégibb emlék a portugál Kabral koponyája, a ki 1500-ban véletlenül fölfedezte Braziliát. Az elárverezett legérdekesebb tárgyak közé tartozik Schonten felfedező csontváza, a ki 1616-ban felfedezte a Horn-fokot, és a franciaia de Pages csontváza, a ki az 1761-diki Red-River expedíciójával szerzett magának hírnevet. José de la Concha kubai államférfiú csontváza is a gyűjteményben volt. Az egész gyűjtemény mintegy 100 ezer dollárért kelt el. Az elhunyt milliomos néhány rokonának a csontváza is ott volt a többi között de az örökösök ezeket nem árvereztették el, hanem a családi sirboltba helyezték.

A sterling-árus. Különös eset történt nem régiben Londonban. A város egyik legnagyobb forgalmú terén,

a Trafalgar—Squaren egyik délután egy elegáns fiatal-ember kiválasztotta azt a helyet, a hol legnagyobb volt a forgalom és hangos szóval hirdette:

— Öt font sterling egy shillingért!

Kezében egy ötfontos bankjegyet lobogtatott és hóna alatt nagy csomag ugyanilyen bankó volt, mikor pedig a vásár nem akart menni, kiesomagolta a nagyobbik paksamétát is és mutogatta, hogy abban is öt font sterlinges bankjegyek vannak. Az üzlet elég jó lett volna, mert végre is 25 koronáért érdemes 1 koronát adni. A járókelők legnagyobb része azt hitte, hogy valami újfajta reklám, mások bolondnak nézték a sterlingkeskedőt s figyelmeztették rá az útszéli rendőrt. Így került a fiatal ember az őrszobára, a hol aztán kiderült, hogy nem reklámcsodulákat árult egy shillingen és nem is örült, hanem fogadásról van szó. Tényleg vadonatúj, igazi ötfontos bankjegyek voltak a csomagban és a fiatalember a «Drury Lane» színház tagja, a londoni közönség kedvelt hősszerelmese, a ki társaságában egy milliomossal abba fogadott, hogy három óra alatt elad 25 csomag 5 font sterlinges bankjegyet, darabonként egy shillingen. A fogadást azonban elvesztette, mert kerek egy óra leforgása alatt csak három ember akadt, a ki megvette a bankjegyet potom pénzen. Tovább pedig nem árulhatta az ötfontosokat, mert örültek gondolták és letartóztatták.

Szerkesztői üzenetek.

A szerkesztőség a szolgálattal kapcsolatos kérdésekre és névtelen levelekre nem válaszol, kéziratot vissza nem ad, levélben pedig csak igen kivételes oly esetekben válaszol, ha a válasz — kényességénél fogva — nyilvánosan meg nem adható. Kérjük ennél fogva olvasóinkat, hogy leveleikkel bélyeget ne küldjenek.

Havasí-csendőr. Csupán a valóságos őrnesterek vannak feljogosítva saját költségükön beszerzett gyalogtiszti kardot szolgálton kívül viselni.

7000. Járőrvezetői pótdíjra annak lesz igénye, aki ezen pótdíj életbeléptetése napjával járőrvezetővé kinevezve van vagy utóbb kinevezve lesz.

Pelneházi. A törvényt helytelenül értelmezi, a szolgálati idő tényleg 40 év, de mivel a csendőrségnél töltött minden 7 hónap 8-nak számít, a teljes fizetéssel felérő nyugdíjat már 35 szolgálati év múlva előri. A kért cikk csupán a törvényjavaslat ismertetésével foglalkozott. 17 csendőrségi és a 21/2 évi csapatbeli szolgálati idő után a nyugdíj 1395 kor. és 320 kor. lakbérnyugdíj.

M. J. ny. járőrőrnester. A folyó évi 3. számú lapunknak ezen jelige alatt közölt üzenetébe sajtóhiba csúszott, amennyiben nem 7 év, hanem 7 hó számít 8-nak.

Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára

részvénytársaság

Budapest, VII., Erzsébet-körút 12.

— Telefon 153—44. szám. —

Alaptőke 1.000,000 korona.

Köztisztviselői kölcsönök törlesztése.

Előlegek értékpapírokra.

Családi házak és telepek létesítése.

Kölcsönök lakbérletiltás ellenében.

Külföldi pénznemek vétele és eladása.

Elfogadjunk betéteket takarékpénztári könyvecskére. 1. Oly takarékbetétek után, melyeket hat hónapi felmondási idő lekötése mellett helyeznek el Intézetünknel, 6% (hat) betéti kamatot fizetünk. (A tőkekamatadó levonásával.) 2. Oly takarékbetét után, melynél a betetőző az 1. pontban jelzett felmondási idői ki nem köti, 6 1/2% (öt és fél) betéti kamatot fizetünk. (A tőkekamatadó levonásával.)

Előleggel nyújtunk értékpapírokra, sorsjegyekre, vidéki intézetek részvényeire. Személyi kölcsönöket folyósítunk kezesség mellett vagy jelzőfogos biztosíték ellenében. Jutányos kamattétel mellett. Utalványok, Intézetvények és cheques beszedését elvállaljuk igen mérsékelt költségek felszámításával. Vesszünk és eladunk értékpapírokat, idegen pénzeket.

Többeknek. A folyó évi január hó 1-én életbe lépett új nyugdíjtörvény alapján illetékes nyugdíj- és lakbérnyugdíj-összegeket kitüntető táblázat közel jövőben közzé fog tétetni. Ezen táblázatból mindenki könnyen kiolvashatja, hogy tényleges szolgálati ideje után milyen összegű nyugdíjra és lakbérnyugdíjra lesz igénye. Az ily tárgyban hozzánk érkező tömeges kérdésekre tehát ezen rovatban — utalással a már említett táblázatokra — most nem felelhetünk.

1881 és 1902. Kérdésükkel forduljanak előljáró szárnyparancsnokságukhoz.

Harvanya. Ha a megszakítás 30 napot túlhalad, úgy az előző szolgálat elvileg nem lesz beszámítva. Kivételes — a legfelsőbb kegyelemnek fenntartott — esetek azonban előfordulhatnak. Nincs kizárva, hogy az ön esete is ezek közé tartozik.

5555. 1. Igen. 2. és 3. Nem tudjuk. 4. Próbálja meg, lehet hogy áthelyezik.

Vezényelt csendőr. Nézetünk szerint igen.

N. őrmester. Mindenki megkapja.

Cs. J. Egyenrangúak. Lovassági kardot visel.

L. J. Nem használhatók fel.

M. L. csendőr. Pótvizsgával igen. A bélyegeket lapunk javára bevételztük.

1886. Nem illetékes.

Vitatkozik. A bíróság, illetőleg a hatóság felfogásától függ.

N. J. 32. Az 1913. évi zsebkönyv, mely még a múlt évben jelent meg, nem tartalmazhatja a megjelenése után szentesített új nyugdíjtörvény adatait.

P. K. Ujözora és Sz. csendőr. Minden 7 hónap 8-nak számít.

1888. A fűtési átalány az őrsparancsnokot illeti meg és az tartozik az irodát fűteni, illetőleg a fűtésről gondoskodni.

Érdeklődő. 1. Megszakításnak tekintendő. 2. A rangsor mérvadó.

Sz. A. Megtartja.

Sz. S. I. 11 óráig. II. Még nem tudjuk.

M. 24. 1. Az új nyugdíjtörvény kedvezményében részesül. 2. Még nem adhatunk határozott választ.

678. Nincs szolgálati évekhez kötve.

Tudnivaló. Még nincs szervezve.

1884. Kérdéses idő természetesen nem számít.

T. 3. A férjet illeti meg.

Sz. J. csendőr. Forduljon az illetékes pótszárnyhoz.

1000. Mert ott is több volt a fizetése. A zsoldemelés időpontjáról még nem nyilatkozhatunk.

Z. M. Kérdéses intézkedések magánjellegűek, azokban kedvezményre alig lehet számítani. Ajánljuk, hogy forduljon közvetlenül egy ily intézethez.

Sz. J. A nyugdíj adó alá osik. A katonai egyéneknek is. A bélyegeket lapunk javára bevételztük.

Érdeklődő. 1—5. Kérdéseire csak az illető csendőrkerületi parancsnokság alhatna felvilágosítást. 6—7. Nőszülés előtt a kincstár terhére nem szállíthatja.

2284. 1. Nem számítható be. 2. Ha a megszakítás 30 napnál nem nagyobb — igen.

Tulipán 000. A nagyváradiak előbbre sorolnak.

Dunamenti őrs. 1. Nem tudjuk. 2. Olvassa el „Többeknek” szóló üzenetünket.

K. L. Minden 7 hó 8-nak számít.

Vitatkozik. A csendőrségre is kiterjed.

T. F. A csendőrségi pótdíj összegére csak a csendőrségi szolgálat bír befolyással.

HIVATALOS RÉSZ.

Ő császári és apostoli királyi Felsége a következő legmagasabb „Hadiparancs”-ot méltóztatott kihocsátani:

Hadiparancs.

A Mindenható magához szólította Rokonomat, Ő cs. és kir. Fenségét, *Rainer főherczeg* Úr gyalogsági tábornokot.

Mély, őszinte gyász tölt el Engem, Házamat és a monarchiát összes fegyveres erejével együtt.

Fenkölt szellemmel, lelkesítve a legodaadóbb kötelességérzettől, felékesítve gazdag tapasztalattal és mély meleg érzéssel minden iránt a mi jó és dicső, sikerült a drága elhunytak utolsó napjai alkonyáig az állami élet és a közjólét számos terén gazdag sikerrel alkotólag és előmozdítólag közreműködni.

Oszták Honvédségem különösen, melynek az a szerencse jutott osztályrészüül, hogy őt 34 éven át láthatta az élén mint főparancsnokát, neki köszönheti haladását a kezdet kicsiségéből a jelenlegi fejlődési fokra.

Elragadta őt tőlünk a halál.

De az, amit végzett és amit elért, az az ő el nem muló hagyománya; az ő minden nemes dologért dobogó szívének, az ő fenkölt jellemének emlékezete értékes tulajdonként fog a hazában tovább élni.

Éltelve a legnagyobb hálától az elköltözött emléke iránt *parancsolom*, hogy:

az 50. gyalogezred a „*Rainer főherczeg*” nevet minden időkre viselje.

Kelt Bécsben, 1913. évi január hó 30-án.

Ferencz József, s. k.

SZEMÉLYI ÜGYEK.

Kineveztetett:

1913 február hó 1-ével:

csendőr törzsőrmesterré:

Ehleiter Ferencz (rang: 1908 február hó 1.) m. kir. II. számú csendőrkerületbeli járásőrmester és beosztatik kerületénél létszámfelett való vezetése mellett, a m. kir. honvédelmi miniszterium 16. osztályába.

Okiratilag megdicsértettek:

A m. kir. honvédelmi miniszter ur által:
a m. kir. III. számú csendőrkerület állományába tartozó:

Zillich Pál és

Matuz György járásőrmester, valamint

Kiss József őrsvezető cz. őrmester, gyilkosság bűntetteinek kiderítése alkalmával teljesített kiválóan buzgó, szakavatott és eredményes szolgálatait.

A magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője által:

Kirász János, Romhányi István, Green Dávid, Frank Mór törzserőrmesterek és Szalai János járásőrmester, valamennyien a VIII. számú csendőrkerület állományában, hosszús csendőrségi szolgálati idejük alatt, különböző alkalmaztatásaikban kifejtett buzgó és eredményes tevékenységükért.

A m. kir. III. számú csendőrkerületi parancsnokság által:

Bereczki János csendőr, hosszú szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálat terén mindenkor tanúsított kiválóan buzgó, kitartó és igen eredményes tevékenységeért, ernyeletlen szorgalmáért, megbízhatóságáért és példás magatartásáért.

Dégi Péter csendőr ez. őrmester, a szilbácsi vasuti állomás raktárából Bleich Jakab szilbácsi kereskedő kárára egy ládának feltörése után elloptott vászonneműek tettesének és az orgazdának 122 órán át tartott fázrasztó, igen leleményes és tapintatos nyomozás során történt kiderítéseért és az igazságszolgáltatás kezébe való juttatásáért.

Nyilvánosan megdicsegettettek:

A m. kir. III. számú csendőrkerületi parancsnokság által:

Baráti Péter és Kovács Márton csendőrök, a szilbácsi vasuti állomás raktárából Bleich Jakab szilbácsi kereskedő kárára egy ládának feltörése után elloptott vászonneműek tettesei és orgazdái hosszús és fáradságos ki-nyomozásánál és az igazságszolgáltatás kezébe való juttatásánál a nyomozást vezető őrsparancsnokuknak hathatós és eredményes támogatásáért.

Előléptettek:

1913 január 1-ével:

a m. kir. I. számú csendőrkerület állományában:

Sift Mihály és Csörgő Imre őrsvezető ez. őrmesterek, őrmesterekké; továbbá

Lugójan János és Szendrei Antal csendőr ez. őrmesterek, őrsvezető ez. őrmesterekké.

Katonai szolgálati jellel elláttatott:

A II. osztályú legénységi katonai szolgálati jellel elláttatott:

a m. kir. V. számú csendőrkerület állományában:

Holubánszki Mihály őrsvezető ez. őrmester, 1912 december 31-én.

Járőrvezetői jelvénynyel elláttattak:

A m. kir. VIII. számú csendőrkerület állományában:

Posta Mihály, Badár Bülint, Wolfort Mihály, Czákó Béla, Szombati János, Budás György, Sándor László, Bagi István, Kertész Antal, P. Koródi Sándor, Habara Kálmán, Márk János, Kiss János, Lulács Imre, Nyága Péter, Bihari Ferencz, Szentimrei József, Bujdosó Mihály, Oláh Imre, Takács Márton, Grósz Vilmos, Kiss Mihály, Drágos Péter, Földesi Miklós és Földi Imre.

Pénzbeli megjutalmazás.

A m. kir. belügyminiszter ur 1912. évi 196,374/V—b. számú rendeletével, Ligeti János, III. számú csendőrkerületbeli őrmesternek, egy tűzvész alkalmával az élet-és vagyonmentés körül kifejtett kiválóan buzgó és eredményes tevékenységeért, 100 korona pénzzutalmat adományozott.

Lovaglási jutalomdíj.

A m. kir. VIII. számú csendőrkerület állományában:

Haris József járásőrmester, Sz. Szabó Gergely, Barna Imre, Mészáros János csendőrök 3—3 db., Kiss József, Győri István járásőrmesterek, Kotán Ferencz, Tim József őrsvezető ez. őrmesterek és Kósaerő János csendőr ez. őrmester 2—2 db. 10 koronás aranyból álló lovaglási jutalomdíjban részesítették.

Csendőrségi kalapborítók

á 1 kor. 60 fill.

Íróasztalra dobozok á 6 kor.

Íróasztalra rekesz-fedőlapok

60 és 80 fillér.

Mind Ezeket előírásszerű méretek szerinti előírásnak megfelelő kékpáraselt papírossal bevonva — ajánl

Makó Károly könyvkötő és dobozgyártó, Brassó.

Húsz koronán felül megrendelések portamentesek.

VÁRNAY ÉS FIA

Budapest, VI., Liszt Ferencz-tér 9. szám.

Minden csendőrrérendkívül fontos!

AZ ÚJ NYUGDIJTÖRVÉNY

(1912. LXV. t.-cz.). — Magyarázatokkal ellátta Dr. DÁNOS ÁRPÁD miniszteri fogalmazó. — Ára 1 kor. 50 fill.

Könyvnyomda, könyv-, papir- és írószer-kereskedés, a magyar kir. csendőrségi hivatalos nyomtatványok legnagyobb raktára.